

Financial Intelligence Unit - Nederland

Jaaroverzicht

FIU-Nederland

2020

De missie van de FIU-Nederland is om met haar financial intelligence misdaad, vooral witwassen en de financiering van terrorisme, te voorkomen en te bestrijden met het oog op het waarborgen van de integriteit van het (Nederlandse) financiële stelsel.

Inhoudsopgave

Jaaroverzicht FIU-Nederland 2020

De cijfers

1.1 Duiding cijfers 2020

2
De ontwikkelingen
in 2020

2.1 De wereld
2.2 Europa
2.3 Nederland

De resultaten

3.1 Covid-19
3.2 Auto's en btw-fraude
3.3 Fruithandel
3.5 Terrorismefinanciering
3.6 Caribisch Nederland
3.7 Samenwerkingsverbanden
3.8 Kindermisbruik
3.9 Zorgfraude

Bijlage

Bijlage

> Voorwoord

> Management Samenvatting

> Nawoord

Bijlage

Voorwoord en inleiding

Het mag helder zijn dat 2020 een bijzonder jaar was. Daar hoeft ik verder niet over uit te weiden. Maar zoals u zult lezen in dit overzicht is het ondanks alle Covid-19-perikelen ook een bijzonder jaar omdat wij als de Financial Intelligence Unit Nederland (FIU-Nederland) veel stappen hebben gezet. Van doorontwikkeling van het meldformulier voor specifieke melder groepen tot aan nationale en internationale onderzoeken, we hebben dit jaar veel bereikt. Ook is er gedurende dit bijzondere jaar voor gekozen om het jaaroverzicht een andere opbouw te geven dan in voorgaande jaren.

De opbouw is als volgt. Het eerste hoofdstuk beschrijft een deel van de cijfers en geeft hier duiding aan. Hoofdstuk twee zoomt in op een aantal belangrijke ontwikkelingen in en rondom

de FIU-Nederland. Het derde en laatste hoofdstuk beschrijft, voor zover mogelijk, een aantal onderzoeksresultaten. Sommige daarvan zijn langer geleden in gang gezet maar kenden in 2020 een concreet resultaat, andere hadden een kortere doorlooptijd. In bijlage I staan vervolgens de kengetallen. De tweede bijlage betreft een beschrijving van onze organisatie en wettelijke taak. Er wordt afgesloten met een lijst van gebruikte afkortingen.

Een andere opbouw dan voorheen. Dit jaar maken we een selectie waarmee we de strekking weergeven van wat we bereikt hebben. Wat onze bijdrage is geweest in het tegengaan van witwassen, onderliggende delicten en terrorismefinanciering. Wat er gebeurt met alle meldingen waar meldingsplichtige instellingen zo hard aan werken. Wat wij doen om de toenemende stroom aan data effectief en efficiënt te verwerken. En we bespreken ook een aantal zaken omdat wij daar als de FIU-Nederland gewoon trots op zijn. Uiteraard zijn we hierbij gebonden aan de geheimhouding zoals vastgelegd in de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). We kunnen niet alles delen. Maar voor zover mogelijk hopen wij met dit jaaroverzicht een beeld te geven van hoe wij gedurende 2020 invulling hebben gegeven aan onze missie om de integriteit van ons financieel stelsel te beschermen en welke ontwikkelingen wij in

gang hebben gezet om ook in de toekomst deze belangrijke taak effectief te blijven oppakken. In 2020 resulteerde deze missie concreet in 103.974 verdachte transacties die samen een waarde hadden van bijna 15 miljard. Dit betreft een forse toename in zowel het aantal verdachte transacties als in de genormaliseerde waarde van de verdachte transacties ten opzichte van een jaar eerder. Als het gaat om de waarde van de verdachte transacties moet echter in ogenschouw worden genomen dat deze beïnvloed wordt door vaak zeer specifieke onderzoeken. Vandaar ook dat we zowel in 2019 als in 2020 een normalisatie vermelden ten aanzien van de waarde. Daarnaast komen dit soort onderzoeken vaak tot stand in samenwerking met buitenlandse FIU's. Dit betekent dat niet alle verdachte transacties, en daarmee dus ook niet de gehele waarde, betrekking hebben op in Nederland gepleegde criminaliteit. Met andere woorden, de waarde van de verdachte transacties kent de nodige nuance. Dat laat onverlet dat de toename in verdachte transacties een signaal is dat het zicht op criminele geldstromen verder is toegenomen. Dit is toe te schrijven aan gecombineerde investeringen in capaciteit, technologie, kennis en expertise.

Als ik terugkijk naar 2020 dan vind ik de veerkracht en flexibiliteit van alle organisaties in het netwerk tegen witwassen, onderliggende delicten en terrorismefinanciering ontzettend bemoedigend. Ongelooflijk snel waren alle organisaties ingespeeld op de nieuwe omstandigheden die de Covid-19 pandemie met zich bracht. Het blijkt ook uit de resultaten die de FIU-Nederland in dit jaar heeft bereikt. Dat is een compliment waard aan alle medewerkers van de FIU-Nederland, en ook aan de meldingsplichtige instellingen, de toezichthouders, de opsporing en het Openbaar Ministerie (OM). We hebben goede ervaringen opgedaan in dit bijzondere jaar.

Hennie Verbeek-Kusters
Hoofd FIU-Nederland

Management Samenvatting

De trend van de afgelopen jaren was een toename in het aantal meldingen. Op basis van de genormaliseerde aantallen¹ continueert deze trend zich in 2020. De FIU-Nederland is daarom blij met de toekenning van een hoger structureel budget om door te kunnen groeien. In aantallen mensen, in informatiesystemen en in kennis en expertise. De significante stijging van het aantal verdachte transacties in 2020 toont aan dat investeren in een combinatie van capaciteit, technologie, kennis en expertise resultaat oplevert. Het toont ook aan dat de FIU-Nederland op de juiste weg zit wat betreft het effectief kunnen analyseren van de ongebruikelijke transacties. Nu en in de toekomst. Want op basis van de laatste jaren lijkt het er sterk op dat het aantal ongebruikelijke transacties zal blijven toenemen. Alleen groeien in het aantal onderzoekers volstaat dan niet. Daarom is de FIU-Nederland in 2020 begonnen met het vormen van een in-house DevOps team. Een team van onder andere IT-specialisten en data scientists om de informatiesystemen van de FIU-Nederland toekomstbestendig te maken. Uiteraard is datakwaliteit hiervoor van groot belang. Vandaar ook dat de FIU-Nederland daarop blijft investeren. Bijvoorbeeld door het ontwikkelen van een meldformulier voor specifieke melder groepen, zoals “kopers of verkopers van goederen”, “kopers of verkopers van kunstvoorwerpen” en “bemiddelaars in zaken van grote waarde”. Een belangrijke stap in het voor onze melders zo eenvoudig mogelijk maken om te kunnen blijven voldoen aan hun wettelijke plicht. En een belangrijke stap voor ons in het verbeteren van de datakwaliteit. Een toename van kwaliteit is ook één van de voornaamste drijfveren voor het oprichten van de Fintell Alliance NL: hét knooppunt van publiek private samenwerking binnen het Wwft-domein waar vier grootbanken en de FIU-Nederland kennis en kunde samenbrengen om zo waardevolle analyseproducten op te leveren.

Aan de inputkant van de FIU-Nederland is in 2020 dus hard gewerkt. Maar ook aan de outputkant zijn stappen gezet. Een enorme stijging van het aantal verdachte transacties valt daarbij direct op. Maar mogelijk nog belangrijker zijn ontwikkelingen op het gebied van samenwerking met onze partners om zo de operationele waarde van verdachte transacties maximaal te benutten. Een goed voorbeeld is het Financial Intelligence Center in Rotterdam. Een pilot waarin verschillende overheidspartners effectief samenwerken om de kracht van de Wwft zo optimaal mogelijk in te zetten.

In 2020 is één van de meest in het oog springende resultaten echter niet te vinden aan óf de input- óf de outputkant. In de werkwijze rondom Covid-19 en eventueel misbruik van de steunmaatregelen werd de slagkracht van de meldketen duidelijk indien prioriteiten van alle schakels in deze keten op elkaar zijn afgestemd en op een circulaire manier met elkaar samenwerken. Uiteraard was dit een uitzonderlijke situatie, maar het liet zeer nadrukkelijk de toegevoegde waarde van de meldketen zien.

¹ Genormaliseerde aantallen zijn de aantallen van 2019 zonder meldingen gedaan op basis van de objectief02-indicator. Deze indicator is komen te vervallen in oktober 2019 waardoor een vergelijking met dit jaar niet relevant is zonder te normaliseren.

De cijfers

In dit hoofdstuk staan de opvallendste cijfers van 2020 samengevat in een infographic. Hieruit volgt een aantal opvallende stijgingen ten opzichte van het voorgaande jaar. Daarom wordt in het vervolg van dit eerste hoofdstuk dieper ingegaan op deze ontwikkelingen om zo meer duiding te geven. In bijlage I staan vijftien tabellen die een verdere specificering of aanvulling zijn op de in dit hoofdstuk genoemde aantallen.

Overzicht van de cijfers in 2020

722.247
ongebruikelijke
transacties waarvan
57% op basis van de
subjectieve indicator.

103.947
verdachte transacties waarvan
91% op een basis van de
subjectieve indicator gemelde
transactie betreft.

Top 3
criminaliteitsvormen
op basis van dossiers:
1 witwassen
2 fraude
3 terrorisme/sanctiewet

650
inkomende
buitenlandverzoeken
vanuit **77** landen **Top 5**
België
Italië
Duitsland
Frankrijk
Luxemburg

14.928.603.585
euro aan verdachte transacties*

1.373 artikel 17 bevestigingen
aan meldingsplichtige instellingen

1.914 instellingen
die ten minste één
melding gedaan hebben

19.114 dossiers
met verdachte transacties

1.213 LOvJ-verzoeken
Top 3
1 politie
2 FIOD
3 KMAR

590
uitgaande
buitenlandverzoeken
naar **85** landen **Top 5**
Duitsland
België
Spanje
Groot-Brittannië
Turkije

* Belangrijk om op te merken is dat, net als in 2019 het geval was, dit bedrag significant opgehoogd wordt door enkele uitzonderlijke transacties. In 2019 ging het om een beperkt aantal transacties die een waarde van 17 miljard euro vertegenwoordigden. In 2020 ging het om een zeer beperkt aantal transacties met een waarde van bijna 4,5 miljard euro. Dat betekent dat het genormaliseerde bedrag in 2020 rond de 10,4 miljard euro ligt. Een flinke stijging t.o.v. de genormaliseerde 2 miljard euro van 2019. Dit is mede verklaarbaar door de stijging van het aantal verdachte transacties t.o.v. 2019.

Duiding cijfers 2020

De cijfers in de infographic laten een opvallend beeld zien. Er zijn grote verschillen waar te nemen ten opzichte van voorgaande jaren. Daarom gaan we nu dieper in op de verklaringen hiervoor.

Ongebruikelijke transacties

Gedurende 2020 hebben 1.914 meldingsplichtige instellingen ten minste één melding gedaan. Deze instellingen zijn verdeeld over de 28 meldergroepen zoals aangeduid in de Wwft. Op basis van de objectieve en subjectieve indicator zoals beschreven in het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 worden vervolgens de ongebruikelijke transacties (OT's)² bij ons gemeld. Ondanks de naam van de wet, wordt de Wwft breed ingezet. Nederland hanteert een zogenaemde "all-crimes approach" ten opzichte van witwassen. Dit betekent dat alle misdrijven die illegaal verkregen geld genereren een gronddelict voor witwassen kunnen zijn en daarmee in aanmerking komen om te worden bestempeld als ongebruikelijke transactie in het licht van de Wwft. Van een betaling gelinkt aan kinderporno tot aan betalingen gelinkt aan subsidiefraude. Met de implementatie van een Europese richtlijn voor de strafrechtelijke bestrijding van witwassen op december 2020 is deze aanpak geüniformeerd binnen Europa. Er zijn in deze richtlijn 22 criminele activiteiten genoemd die alle EU-lidstaten dienen te zien als gronddelicten voor witwassen³. Van cybercriminaliteit tot corruptie, van fraude tot aan seksuele uitbuiting.

In de infographic is te zien dat alle criminaliteitsvormen waarover gemeld is tezamen leidden tot in totaal 722.247 OT's gedurende 2020. In eerste instantie lijkt dit een flinke afname in vergelijking met de 2,4 miljoen OT's in 2019. Dat ligt echter genuanceerder. In oktober 2019 is de Objectief02-indicator⁴ met betrekking tot derde hoog-risico landen komen te vervallen. Dit heeft grote impact aangezien in 2019 nog ruim 1,9 miljoen OT's gemeld werden bij de FIU-Nederland op basis van Objectief02. Wanneer deze indicator buiten beschouwing wordt gelaten, wat een genormaliseerd beeld oplevert van 541.236 transacties in 2019, is er sprake van een toename van 33 procent in 2020. Dat het aantal OT's in de genormaliseerde vergelijking met 2019 flink stijgt, is opmerkelijk. Het was immers een jaar van lockdowns. Dat is aan de ene kant duidelijk terug te zien bij bijvoorbeeld speelcasino's die een groot deel van het jaar gesloten waren: een

daling van 20% van het aantal meldingen. Daar staat tegenover dat instellingen die gedeeltelijk, sterk of volledig gericht zijn op girale en online betalingen juist een sterke stijging lieten zien. Bij banken is een stijging van 58 procent waar te nemen in gemelde ongebruikelijke transacties. Betaaldienstverlener-Payment Service Providers (PSP) zagen een stijging van meer dan 50 procent. Het genormaliseerde aantal van creditcard maatschappijen steeg met 49%. Vanuit aanbieders van virtuele valuta diensten komen meer dan zeventien meldingen. Het aantal meldingen van elektronisch geldinstellingen steeg van 29 naar 583. Allemaal signalen die duiden op een verdergaande digitalisering van het financiële landschap in 2020. Onze ervaring leert namelijk dat een toename in het totale aantal transacties over het algemeen ook leidt tot een toename in het aantal meldingen van ongebruikelijke transacties. Een afname in het totale aantal transacties leidt dan, over het algemeen, ook tot een afname in het aantal

² Dit in tegenstelling tot veel andere landen waar men verdachte transacties dient te melden.

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018L1673&from=nl>

⁴ Zie het jaaroverzicht 2019 voor meer informatie.

meldingen. Daarnaast is de toename van het aantal OT's waarschijnlijk mede voortgekomen vanuit een toegenomen focus bij de meldingsplichtige instellingen op het tegengaan van witwassen, onderliggende delicten en terrorismefinanciering.

Verdachte transacties

De verdacht verklaarde transacties (VT's) uit 2020 zijn ter beschikking gesteld aan de diverse (bijzondere) opsporings-, inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Deze partners kunnen de transacties gebruiken voor, in beginsel, verschillende doeleinden. De VT's kunnen, al dan niet gebundeld in dossiers, gebruikt worden als (onderdeel van) startinformatie voor een opsporingsonderzoek. Ze kunnen ook direct onderdeel uitmaken van het bewijs in een strafzaak. Daarnaast kunnen ze gebruikt worden als richtinggevend instrument voor onze partners. Of, indien het OM strafrechtelijke interventies niet opportuun acht en de transacties ter beschikking stelt aan andere overheidsdiensten conform de wettelijke mogelijkheden, kunnen ze een bijdrage leveren aan andere interventies zoals bestuursrechtelijk of fiscaal.

Naast deze operationele insteek kunnen VT's ook gebruikt worden als analysedata. Op zowel tactisch als strategisch niveau. Bijvoorbeeld om meer inzicht te krijgen in patronen van terrorismefinanciering rondom een specifiek nieuw betaalmiddel, om inzicht te krijgen in opvallende financiële gedragingen van een bepaald type verdachte of om bij te dragen aan in- en overzicht ten aanzien van regionale en landelijke ondermijnings- en criminaliteitsbeelden. Dergelijke inzichten kunnen de aanpak van witwassen, onderliggende delicten en terrorismefinanciering structureel ondersteunen.

In 2020 zijn 103.947 transacties verdacht verklaard. Een stijging van 163% ten opzichte van 2019. Hier zijn meerdere redenen voor. Aan de hand van een uitsplitsing naar doormeldreden kan de stijging grotendeels worden verklaard. Er zijn vier doormeldredenen: redenen op basis van eigen onderzoek, hits met de Verwijzingsindex Recherche Onderzoeken en Subjecten (VROS), hits met data van het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) en hits met Landelijk officier van Justitie (LOvJ)-verzoeken. In deze uitsplitsing vallen in het kader van de stijging in 2020 twee redenen op, namelijk eigen onderzoek en VROS.

Kijkend naar de reden van doormelden dan komt het merendeel van de VT's voort uit eigen onderzoek. Dit jaar zijn 54.884 transacties via deze weg verdacht verklaard. Bijna 36.000 meer dan in 2019. Deze stijging is toe te kennen aan meerdere oorzaken. Ten eerste is ongeveer 45 procent van deze stijging binnen eigen onderzoek te verklaren door drie onderzoeken met uitzonderlijk veel transacties. Ten tweede heeft de FIU-Nederland de afgelopen jaren geïnvesteerd in het inzetten van extra capaciteit op criminologische data-analyse en samenwerking met opsporingsanalisten bij de informatieorganisaties van de politie, Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) en de opsporingsdienst van de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ISZW). Dit resulteerde in de ontwikkeling van nieuwe criminologische inzichten met betrekking tot onder andere ondermijning. Daarnaast speelden ontwikkelingen binnen de informatiesystemen van de FIU-Nederland een aanzienlijke rol. Van de 54.884 VT's die door eigen onderzoek tot stand zijn gekomen, zijn er 15.755 via semi-automatische dossiervorming verdacht verklaard. In dit proces is er weliswaar sprake van onderzoek door onze medewerkers voorafgaand aan de daadwerkelijke verdacht verklaring van transacties, maar worden de medewerkers ondersteund door onze systemen bij het koppelen van informatie en het vormen van dossiers. De mogelijkheid van semi-automatische dossiervorming is in 2020 sterk doorontwikkeld. Deze kan nu nadrukkelijker worden toegepast op dossiervorming in werkprocessen rondom VROS, LOvJ-verzoeken en eigen onderzoek. Een ontwikkeling die de efficiëntie van het onderzoekswerk ten goede komt en daarmee ruimte geeft voor nog meer kwaliteit. De verwachting is dat deze ontwikkeling structureel tot meer verdachte transacties gaat leiden.

Tegenover semi-automatisch staat handmatig. Handmatig dient niet te worden gezien als een analoge manier van onderzoek doen, ook hier wordt uiteraard sterk geleund op informatiesystemen. Maar bij de 39.129 VT's die binnen eigen onderzoek op een handmatige manier tot stand zijn gekomen, wordt het koppelen van informatie en speuren naar verbanden volledig gedaan door FIU-medewerkers.

Tot slot is ongeveer 2 procent van de stijging binnen eigen onderzoek toe te kennen aan verdachte transacties in verband met aan Covid-19 gerelateerde criminaliteit, waaronder subsidiefraude.

De tweede opvallende categorie binnen doormeldredenen is de hit met VROS. Deze werkwijze is tijdelijk stilgelegd in 2019, zoals verklaard in het betreffende jaaroverzicht. Nadat verbeteringen zijn aangebracht in het proces, is dit in 2020 weer hervat. Dit leidde tot 42.367 VT's. Van de VT's in deze categorie is 96 procent via semi-automatische dossiervorming tot stand gekomen. De toename van 64.403 VT's ten opzichte van 2019 kan ook bekeken worden vanuit de input kant. De twee grootste meldegroepen van OT's die tot VT's leiden zijn banken en

betaaldienstverleners. Deze twee groepen samen krijgen het merendeel van de toename in VT's op hun conto, beide zijn goed voor meer dan 25.000 extra VT's.

Dossiers

Het aantal van 103.947 VT's dat met onze (bijzondere) opsporings-, inlichtingen- en veiligheidspartners gedeeld wordt staat niet gelijk aan eenzelfde aantal interventiekansen. Niet alle individuele transacties zijn even informatief als ze zonder context of onderling verband worden bekeken. Daarom werkt de FIU-Nederland met dossiers. Een dossier kan gezien worden als een samenhangend geheel van informatie waarbij er in de ogen van FIU-onderzoekers voldoende reden is om te concluderen dat dit van belang is voor onze partners. Deze kunnen zicht geven op witwasconstructies, criminele- of terroristische netwerken, terrorismefinanciering of andere criminele activiteiten zoals mensenhandel en corruptie. In een dossier kan één transactie zitten, maar ook duizenden. Het aantal dossiers in 2020 kende een stijging van ruim 260 procent, in totaal zijn er 19.114 dossiers met VT's opgeleverd. De twee opvallendste categorieën zijn wederom dossiers op basis van eigen onderzoek en dossiers in relatie tot VROS. Die laatste leverde 11.035 dossiers op, eigen onderzoek resulteerde in 7.447 dossiers. Beide een significante toename ten opzichte van 2019 van respectievelijk 271 procent en 362 procent. Tabel 1 biedt een overzicht van het aantal dossiers met VT's per jaar gecategoriseerd naar doormeldreden voor de periode 2015-2020.

Tabel 1: Aantal dossiers met VT's

Aantal dossiers	2015	2016	2017	2018	2019	2020
CJIB	94	73	64	77	22	24
Eigen onderzoek	1462	1566	1522	1470	1611	7447
LOvJ	563	548	681	583	695	608
VROS	4263	4329	3314	6384	2974	11035
Eindtotaal	6382	6516	5581	8514	5302	19114

De FIU-Nederland registreert bij dossiers die zij opstelt naar aanleiding van eigen onderzoek of van een LOvJ-verzoek, waar mogelijk, de criminaliteitsvorm. De geregistreerde criminaliteitsvorm betreft in veel gevallen het vertrekpunt van een onderzoek. Als de FIU-Nederland haar onderzoek bijvoorbeeld start naar aanleiding van een LOvJ-verzoek met betrekking tot mensenhandel, dan wordt aan het FIU-dossier dat vervolgens wordt opgesteld deze criminaliteitsvorm toegekend. In totaal werd in 2020 bij 43% van de 19.114 dossiers de mogelijke criminaliteitsvorm(en) geregistreerd.

Bij de VROS-match is het toekennen van een criminaliteitsvorm in beginsel niet mogelijk, omdat de reden van verdacht verklaring dan gelegen is in het feit dat het betreffende “FIU-subject” tevens in VROS voorkomt. Het is in die gevallen voor de FIU-Nederland niet inzichtelijk waarvoor het subject geregistreerd is. Tabel 2 geeft een overzicht van de criminaliteitsvorm per dossier.

Tabel 2: Aantal dossiers* per criminaliteitsvorm

Dossiers per criminaliteitsvorm	2017	2018	2019	2020
Witwassen	1431	1469	1790	6601
Terrorisme/Sanciewet	460	560	429	408
Fraude	313	267	195	1219
Harddrugs	160	129	121	25
Overig	125	70	13	122
Softdrugs	105	58	32	11
Mensensmokkel / Mensenhandel	116	100	70	50
Moord/Doodslag	44	26	26	13
Corruptie	29	43	62	87
Wapenhandel	27	16	130	90
Synthetische drugs	18	6	8	5
Cybercrime	2	3	1	1
Kinderporno	2	13	5	8

Alleen doorgemelde dossiers met een doormeldreden LOvJ-verzoek en eigen onderzoek bevatten een omschrijving van de mogelijke gerelateerde criminaliteitsvorm(en). De dossiers met doormeldreden VROS en CJIB zijn daarom niet opgenomen in bovenstaande tabel. Daarnaast kan een dossier betrekking hebben op verschillende criminaliteitsvormen. Indien sprake is van meer dan één criminaliteitsvorm, is dit dossier even zo vaak meegeteld in bovenstaande tabel. Om die reden ligt de som van bovenstaande tabel in 2020 hoger dan het aantal unieke dossiers vanuit de doormeldredenen LOvJ-verzoek en eigen onderzoek maar ligt deze som lager dan het volledig aantal opgeleverde dossiers in 2020.

Financial Intelligence Report

Naast dossiers generen FIU-onderzoekers ook Financial Intelligence Reports (FIR's). Dit zijn intelligence producten waarin een bredere rapportage gegeven wordt rondom een aantal samenhangende VT's en het onderliggende fenomeen hierachter. FIR's bieden sturingsinformatie aan de (bijzondere) opsporings-, inlichtingen- en veiligheidsdiensten. In 2020 zijn er 91 FIR's opgeleverd, een stijging van 65 procent ten opzichte van 2019.

De ontwikkelingen in 2020

De FIU-Nederland is werkzaam op een (inter)nationaal speelveld met vele spelers die als gezamenlijk doel het tegengaan van witwassen, onderliggende delicten en terrorismefinanciering hebben. Ondanks de lockdowns in praktisch alle landen, waardoor ook het kantoor van de FIU-Nederland zeer beperkt bereikbaar was, is op dit speelveld in 2020 een groot aantal relevante stappen gezet, zowel door als voor de FIU-Nederland.

2.1 De wereld

Internationaal zijn 166 FIU's verbonden via de Egmont Group. Hennie Verbeek-Kusters, Hoofd FIU-Nederland, werd dit jaar opnieuw verkozen tot voorzitter van dit samenwerkingsverband. Een positie die ze voor twee jaar gaat bekleden. Een van de aandachtspunten van haar hernieuwde voorzitterschap is het Egmont Centre of FIU Excellence and Leadership, oftewel ECOFEL. Een kennisplatform binnen de Egmont Group met als doel om het kennisniveau van de medewerkers van de verschillende FIU's naar een hoger niveau te tillen. Vanuit ECOFEL werd bijvoorbeeld in juli een meerdaagse, virtuele conferentie georganiseerd over Illegal Wildlife Trade waaraan honderden FIU'ers wereldwijd deelnamen om zo hun kennis over dit onderwerp te vergroten.

Daarnaast is er binnen de Egmont Group ook dit jaar weer een aantal internationale kennisprojecten afgerond. Dit gebeurde binnen de werkgroep "Information Exchange on Money Laundering/Terrorist Financing Working Group" (IEWG). Vanuit het project "Combating online child sexual abuse and exploitation: analysis and application of financial intelligence", waar de FIU-Nederland aan deelnam, werd een rapport gepubliceerd om meldingsplichtige instellingen en betrokken opsporingsdiensten beter in staat te stellen risicovolle transacties te detecteren. Meer hierover is te lezen in paragraaf 3.8. Daarnaast kwam de IEWG met een interessant rapport in juli 2020 over belastingontduiking.

In het rapport "Money Laundering of Serious Tax Crimes. Enhancing Financial Intelligence Units' Detection Capacities and Fostering Information Exchange"⁵ kwam de complexiteit van bepaalde constructies aan bod en de link met andere misdrijven zoals corruptie. Ook beschrijft het rapport hoe FIU's kunnen werken aan hun vermogen om deze complexe constructies te detecteren. Tot slot kwam de Egmont Group in samenwerking met de Financial Action Task Force (FATF) in december 2020 met een inzichtelijk rapport over Trade-Based Money Laundering (TBML)⁶. Vanuit Nederland is hier een bijdrage aan geleverd door het Anti Money Laundering Centre (AMLC) en het OM.

Los van kennisdocumenten is er gedurende het jaar ook weer volop operationeel samengewerkt in internationaal verband. Een mooi voorbeeld is de International Financial Intelligence Taskforce (IFIT) rondom de Letse ABLV-bank. Een bank waarvan in 2018 naar buiten kwam dat deze betrokken zou zijn bij witwassen⁷. Er leek sprake te zijn van professioneel witwassen op een schaal die niet door één land opgepakt kon worden. Voor zover nu bekend betreft het 25 jurisdicties en lijkt er mogelijk voor miljarden te zijn witgewassen. Vandaar dat in juli 2019 tijdens de Egmont Group Plenary in Nederland een taskforce werd opgericht onder leiding van de Letse FIU. Deze taskforce, waaraan ook de FIU-Nederland deelneemt, is bijzonder gezien het zeer specifieke, operationele karakter rondom transacties van één financiële instelling. In Nederland heeft deelname aan deze taskforce geleid tot een dossier met een groot aantal VT's dat gedeeld kon worden met de opsporing. Daarnaast is op basis van dit dossier een samenwerking met het AMLC gestart om te onderzoeken hoe we de resultaten en inzichten voortkomend uit deze taskforce zo goed mogelijk kunnen benutten.

2.2 Europa

In december 2019 kwam de Europese Raad met de strategische prioriteiten tegen witwassen. Op basis hiervan kwam de Europese Commissie in mei 2020 met een actieplan gericht op EU-beleid ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme⁸. Op het moment van schrijven wordt hard gewerkt aan het verder uitwerken hiervan. De FIU-Nederland draagt hieraan bij door onder andere deel te nemen aan de werkgroep gericht op de totstandkoming van

⁵ <https://egmontgroup.org/en/content/money-laundering-serious-tax-crimes-iewg-public-bulletin-now-available>

⁶ <https://egmontgroup.org/en/content/publication-joint-eg-fatf-trade-based-money-laundering-report>

⁷ <https://www.reuters.com/article/us-ablvbank-sanctions-idUSKCN1FX31M>

⁸ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=PI_COM:C\(2020\)2800](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=PI_COM:C(2020)2800)

een coördinatie- en ondersteuningsmechanisme (CSM) voor Europese FIU's waarmee wordt beoogd de samenwerking tussen de FIU's van de lidstaten verder te verbeteren. De werkgroep adviseert de Europese Commissie over dit onderwerp. Naar verwachting zal de commissie in de loop van 2021 haar voorstellen voor nieuwe regulering, inclusief het plan voor het CSM, naar buiten brengen.

Daarnaast is in 2019 is een begin gemaakt met de transitie van het beheer van FIU.Net. In 2020 werd hier verder aan gewerkt. FIU.Net is het systeem waarmee Europese FIU's informatie met elkaar delen. Het beheer wordt overgeheveld van Europol naar de Europese Commissie, DG Fisma, omdat de European Data Protection Service concludeerde dat Europol, op basis van Europese data protectie regels, niet langer de geschikte partij was voor het beheer van FIU.Net. In 2020 zijn via FIU.Net 303.958 transacties gedeeld met buitenlandse FIU's door de FIU-Nederland.

2.3 Nederland

Van Europa is het een kleine stap naar de ontwikkelingen in Nederland. Eén van de in het oog springende gebeurtenissen voor de FIU-Nederland van 2020 vond plaats op 21 mei en had een directe link met Europa. Toen werd de gewijzigde Wwft van kracht, gebaseerd op de eerder aangenomen Europese richtlijn (wijziging van de vierde anti-witwasrichtlijn, ook wel de vijfde anti-witwasrichtlijn genoemd)⁹.

2.3.1 De gewijzigde Wwft

De voornaamste aanpassingen in de Wwft per 21 mei 2020 zijn gericht op:

- Vergroting informatie-uitwisseling tussen Wwft-toezichthouders en bepaalde andere partijen, waaronder Financieel Expertise Centrum (FEC) -partners;
- Verlaging limiet op anonieme prepaidkaarten van €250 naar €150 en bij opgeslagen geldwaarde boven de €50 is een cliëntenonderzoek nodig;
- Additionele eisen rondom derde hoog-risico landen;
- Een uitbreiding van de reikwijdte van de Wwft.

Het laatste punt, de toegenomen reikwijdte, uitte zich door aanpassingen in bestaande sectoren en het toevoegen van nieuwe sectoren. Zo werd het tot stand brengen en sluiten van huurovereenkomsten, voor zover de maandelijkse huurprijs 10.000 euro of meer bedraagt, toegevoegd in de al bestaande meldingsplichtige sector "makelaars". Daarnaast zijn er sinds 1 mei 2020 drie nieuwe meldingsplichtige sectoren:

- Kopers of verkopers van kunstvoorwerpen, voor zover de betaling van deze kunstvoorwerpen plaatsvindt voor een bedrag van 10.000 euro of meer;
- Aanbieders van diensten voor het wisselen tussen virtuele valuta en fiduciaire valuta;
- Aanbieders van bewaarportemonnees.

Het toevoegen van deze sectoren met enkele tientallen nieuwe meldingsplichtige instellingen tot gevolg vergde het nodige van de organisatie op het gebied van capaciteit, informatiesystemen en kennisontwikkeling. Een gedegen voorbereiding met de sectoren zelf en verschillende betrokken overheidspartners, zoals bijvoorbeeld toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB) in het geval van virtuele valuta, was hierbij van groot belang. Gebleken is dat het toevoegen van een totaal nieuwe sector, zoals aanbieders van diensten rondom virtuele valuta, een proces is in plaats van een stap. Zowel voor de sector, die bijvoorbeeld diende te voldoen aan technische vereisten omtrent het doen van meldingen, als voor de FIU-Nederland, omdat het een totaal nieuw type transactie betrof. Vooral vanaf het laatste kwartaal begonnen, met terugwerkende kracht vanaf 21 mei 2020, vanuit deze sector meldingen binnen te komen. Het nieuwe karakter liet zien dat we met alle betrokkenen hier op moeten blijven investeren willen we als gehele meldketen op effectieve wijze resultaat kunnen behalen uit deze nieuwe datastroom.

2.3.2 Virtuele valuta

In de aanloop naar de meldingsplicht voor dienstverleners omtrent virtuele valuta vermeldden wij in voorgaande jaaroverzichten de aantallen meldingen die hier betrekking op hadden, maar die gemeld werden door instellingen opererend in andere sectoren. Nu dienstverleners met betrekking tot virtuele valuta zelf meldingsplichtig zijn rapporteren we voortaan de aantallen vanuit deze sector zelf, te vinden in de betreffende tabellen in de bijlage I. Hier zijn de OT's en VT's per melder groep weergegeven. Deze aantallen zijn niet te vergelijken met de aantallen gerelateerd aan virtuele valuta zoals benoemd in voorgaande jaaroverzichten. De cijfers van dit jaar betreffen meldingen vanuit twee nieuwe melder groepen die per 21 mei 2020 meldingsplichtig zijn. Een proces dat niet van de één op de andere dag perfect is ingericht. Het melden is voor de sector nieuw, het type meldingen is voor ons nieuw. Dit is een proces dat we samen met de sector en betrokken overheidspartners door ontwikkelen. Cijfers van 2019 en

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018L0843>

daarvoor betroffen daarentegen meldingen gerelateerd aan virtuele valuta gedaan door ervaren sectoren. Ook die meldingen blijven uiteraard binnenkomen. Maar nu de meldingsplicht voor virtuele valuta dienstverleners een feit is, zijn de aantallen vanuit de sector zelf in lijn met de cijfers zoals we die ook voor andere melder groepen benoemen. Vandaar dat vanaf dit jaar alleen nog de aantallen vanuit de sector zelf vermeld worden en niet langer de aan virtuele valuta gerelateerde aantallen.

Op basis van gedegen voorbereidingen kon dit jaar een mooi resultaat worden opgetekend in de vorm van een kennisproduct met betrekking tot deze sector. In het jaaroverzicht van 2019 werd beschreven dat de FIU-Nederland deelnam aan het Organised Crime Fieldlab genaamd Cryptail en dat in 2020 het resultaat zou volgen. Dit Fieldlab was gericht op het vormen van barrières tegen de instroom van drugsgeld afkomstig vanuit de handel op het Darkweb. Het Fieldlab richtte zich op verschillende projecten rondom preventie, repressie, opsporing en de circulaire versterking daartussen. Deze projectgroep ontwikkelde in 2020 een lijst met red flags die gedeeld werd met de verschillende relevante meldingsplichtige instellingen en met de opsporingsdiensten. Een lijst die de FATF vervolgens gebruikte als input voor hun eigen lijst met red flags ten aanzien van virtuele valuta.¹⁰

2.3.3 Nieuwe wetgeving

Naast een gewijzigde Wwft is er in 2020 ook andere, voor de FIU-Nederland relevante, wetgeving van kracht geworden. Zo werden op 10 september de Wet Verwijzingsportaal Bankgegevens en het bijbehorende Besluit van kracht. Een complex project met veel partners, gericht op een meer uniforme en snelle manier van informatie-uitwisseling tussen banken en overheidsinstanties. Hiermee kwam het tot een succesvol einde van de eerste fase wat resulteerde in een operationeel verwijzingsportaal. Een informatiesysteem waar de FIU-Nederland dankbaar gebruik van maakt. Vanaf 2021 zal de FIU-Nederland dan ook deelnemen in de doorontwikkeling van dit portaal.

Daarnaast zijn in 2020 stappen gezet met betrekking tot het plan van aanpak witwassen van het ministerie van Financiën en het ministerie van Justitie en Veiligheid. Onder meer vanuit dit plan heeft de FIU-Nederland een structurele budgetverhoging gekregen vanaf 2020 die ruimte geeft om te groeien in capaciteit en technologie. Ook werd in september ingestemd door de

ministerraad met het wetsvoorstel plan van aanpak witwassen¹¹. Dit wetsvoorstel wordt in 2021 ingediend bij de Tweede Kamer. Tot slot het langverwachte UBO-register. Sinds 27 september 2020 moeten vennootschappen en andere juridische entiteiten de uiteindelijke belanghebbende (UBO, Ultimate Beneficial Owner) opvoeren in dit register. Het is wettelijk bepaald dat een deel van dit register openbaar is. Niet openbare gegevens, zoals het adres, zijn alleen toegankelijk voor de FIU-Nederland en andere bevoegde autoriteiten.

2.3.4 Informatiesystemen

Als de FIU-Nederland zijn we in zeer sterke mate afhankelijk van onze informatiesystemen. Uiteraard moesten we net als alle andere organisaties vanaf de eerste lockdown in maart het nodige hiervan vragen, zowel bekeken vanuit puur technisch perspectief als vanuit de flexibiliteit van onze medewerkers. Door investeringen in software en hardware, zoals het versneld uitrollen van geencrypte laptops, gecombineerd met de flexibiliteit van onze medewerkers en de daadkracht van de IT-afdeling van de politie als beheersorganisatie waren wij als de FIU-Nederland in staat om vanaf de eerste lockdown de continuïteit te waarborgen. Het lukte zelfs om een aantal extra stappen te zetten.

Qua input zijn we afhankelijk van de informatie geleverd door de meldingsplichtige instellingen die bij ons geregistreerd staan. Meldingsplichtige instellingen die grote aantallen transacties melden, of meldingsplichtige instellingen met een complexe datastructuur melden via XML. Meer incidentele melder doen dit via een online meldformulier. Vanuit een aantal van hen kwamen meerdere klachten over de omslachtigheid van dit formulier. Er werden ook de nodige fouten gemaakt bij het invullen vanwege ambiguïteit wat weer leidde tot een verminderde datakwaliteit. Daarom werden nieuwe meldformulieren ontwikkeld gericht op gebruiksgemak en eenduidigheid. Op 1 juli 2020 ging nieuwe meldformulieren live voor “kopers of verkopers van goederen”, “kopers of verkopers van kunstvoorwerpen” en “bemiddelaars in zaken van grote waarde”. De feedback hierop was zeer positief en het leidde al direct tot een betere datakwaliteit in onze database. Met deze drie sectoren is ongeveer 50 procent van de bij de FIU-Nederland geregistreerde meldingsplichtige instellingen voorzien van een sterk verbeterd meldformulier. In 2021 gaan we door met de ontwikkeling van verbeterde meldformulieren voor andere sectoren.

Zoals beschreven in het begin van dit hoofdstuk heeft het speelveld van de FIU-Nederland een sterk internationaal karakter. Criminaliteit stopt immers niet bij de landsgrenzen. Ook onze

¹¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/12/02/kamerbrief-derde-voortgangsrapportage-plan-van-aanpak-witwassen>

¹⁰ <http://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/virtual-assets-red-flag-indicators.html>

informatievoorziening heeft deze internationale focus. Sinds 2018 maakt de FIU-Nederland, naast FIU.Net voor de uitwisseling met FIU's binnen de EU en Egmont Secure Web (ESW) voor uitwisseling met niet-EU FIU's, gebruik van de applicatie FCInet. Hierin kunnen organisaties door middel van de Ma³tch functionaliteit gepseudonimiseerde informatie met elkaar delen. Wat begon als een samenwerkingstraject tussen de FIOD en de FIU-Nederland is in 2020 uitgebreid naar een versterking in de samenwerking met de FIU's in de landen van het Koninkrijk der Nederlanden: Aruba, Curaçao en Sint Maarten. In 2021 zullen de desbetreffende FIU's worden aangesloten op FCInet zodat er tussen de vier landen een Koninkrijksnet ontstaat en de FIU's via deze weg gepseudonimiseerde informatie met elkaar kunnen uitwisselen.

Tot slot is in 2020 een essentiële stap gezet bij het toekomstbestendig maken van de FIU-Nederland. Bij de duiding van de cijfers in hoofdstuk 1 kwam het belang naar voren van continu investeren in onze informatiesystemen. De structureel toegewezen gelden vanuit het plan van aanpak witwassen maken het mogelijk om de volgende stap hierin te zetten. De waarde hiervan kwam nadrukkelijk tot uiting in de cijfers rondom semi-automatische dossiervorming. We zijn als de FIU-Nederland dan ook blij met de toekenning van extra structureel budget vanaf 2020 om onze informatievoorziening een volgende stap te laten zetten. Eind 2020 is de FIU-Nederland begonnen met het vormen van een in-house DevOps team dat zich bezig gaat houden met het zo effectief en efficiënt mogelijk inrichten van de informatiesystemen voor FIU-onderzoekers.

'Natuurlijk blijven onze onderzoekers het belangrijkste. Mensenogen en -hersenen gecombineerd met de kennis en ervaring van onze medewerkers blijven essentieel in ons onderzoekswerk. Maar uit de duiding van de cijfers in hoofdstuk 1 kwam zeer nadrukkelijk het belang en de potentie van onze informatiesystemen naar voren. De komende jaren gaan we daar nog nadrukkelijker op inzetten, mogelijk gemaakt door de extra toegekende gelden.'

Robbert Springorum, plaatsvervangend Hoofd FIU-NL

2.3.5 Medewerkers en groei

In 2020 is de FIU-Nederland qua formatie gegroeid van 63 fte naar 76 fte. Deze groei is niet direct waarneembaar in effectief operationeel inzetbare capaciteit. De screeningsprocedure van de nieuwe medewerkers en deelname door nieuwe operationele FIU'ers aan een drie maanden durende opleiding, zorgen voor enige vertraging tussen toekenning van groei in formatie tot aan daadwerkelijke effectief inzetbare capaciteit. Deze groei is nog niet ten einde. Door toezeggingen van structurele en incidentele gelden, onder andere vanuit het Regionaal Informatie en Expertise

Centrum (RIEC) Rotterdam, groeit het jaarlijks budget van de FIU-Nederland in 2020 tot ongeveer 9 miljoen euro. Hierdoor kunnen we de komende periode onder andere investeren in extra onderzoekers

Een groeiende organisatie bekent extra aandacht voor kennismanagement en ontwikkeling. In 2020 is hierin een concrete stap gezet: de oprichting van de FIUUniversity. Dit traject neemt nieuwe medewerkers mee langs alle facetten van het dynamische, complexe speelveld van de FIU-Nederland. Na voorbereidingen van meerdere maanden werd de eerste editie in het najaar van 2020 succesvol afgerond. Op basis van de eerste, positieve ervaringen wordt bekeken hoe we de FIUUniversity in de komende periode niet alleen kunnen inzetten voor nieuwe medewerkers maar ook voor het verdiepen en opfrissen van de kennis en kunde van bestaande medewerkers.

Tot slot heeft de groei van de FIU-Nederland in recente jaren een nieuwe fase ingeluid: de ontwikkeling en oprichting van een eigen Ondernemingsraad (OR). Op verzoek van het Hoofd FIU-Nederland is in juli 2019 een voorbereidingscommissie gevormd. Nadat de voorbereidingscommissie het voorwerk in de tweede helft van 2019 had voltooid, werd in het eerste kwartaal van 2020 de OR van de FIU-Nederland een feit. Deze bestaat uit een secretaris, een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter die voor een periode van vier jaar zijn aangesteld. In 2020 werden zij voorzien van trainingen en opleidingen om zich verder te ontwikkelen om zo hun taak binnen de OR zo goed mogelijk uit te kunnen voeren. Gedurende het jaar hebben zij op verzoek van het Hoofd FIU-Nederland een aantal adviezen uitgebracht. Daarnaast heeft de OR een aanvang genomen met het uitbrengen van een advies op het Inrichtings- en Formatie Plan rondom de eerder genoemde formatieve uitbreiding. Dit plan zal in 2021 middels besluitvorming van het Hoofd FIU-Nederland definitief worden.

2.3.6 Onderzoek (quick scan) van de Audit Dienst Rijk

In de brief van 23 juli 2019 heeft de minister van Justitie en Veiligheid de Tweede Kamer geïnformeerd over een aantal wijzigingen in de organisatie en werkwijze van de FIU-Nederland en de voorgenomen audit van de Auditdienst Rijk (ADR) hierop¹². Aanleiding hiervoor was dat op basis van gesprekken tussen de FIU-Nederland, de politie en het ministerie van Justitie en Veiligheid vraagtekens werden geplaatst bij de wijze en grondslag voor de verstrekking van politiegegevens ten behoeve van de taak van de FIU-Nederland.

Op basis van dit besluit heeft de FIU-Nederland maatregelen getroffen om risico's te beheersen op het gebied van het functioneel combineren van de politie- en FIU-rol in één persoon. Op verzoek van de minister van Justitie en Veiligheid heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de waarborgen die de FIU-Nederland in haar werkprocessen heeft ingebouwd om vermenging van taken en oneigenlijk gebruik van bevoegdheden te voorkomen. De ADR heeft in opdracht van de minister dit onderzoek uitgevoerd. Dit vond plaats in de maanden augustus en september.

Op grond van de uitgebrachte rapportage is de conclusie dat de door de FIU-Nederland opgestelde in control verklaring een realistisch beeld geeft van de getroffen maatregelen, waardoor kan worden aangenomen dat de FIU-Nederland in voldoende mate in staat is om vermenging van taken en oneigenlijk gebruik van bevoegdheden te voorkomen. De rapportage bevat ook een aantal aanbevelingen die de FIU-Nederland zal ondersteunen in het nog

verder verbeteren van het stelsel van beheersingsmaatregelen en het “in control zijn” bij de toepassing van deze maatregelen. Deze zijn van procedurele dan wel van administratieve aard. Enkele daarvan zijn inmiddels doorgevoerd. In 2021 vindt verdere afstemming met de beheersorganisatie, de Nationale Politie, plaats zodat alle aanbevelingen adequate opvolging krijgen en worden gemonitord.

2.3.7 Caribisch Nederland

In 2020 zijn de voorbereidingen getroffen met betrekking tot wijzigingen in de Wwft BES. Daarmee zijn onder andere de risico's die zijn vastgesteld in de National Risk Assessment witwassen en terrorismefinanciering BES 2018 geadresseerd en wordt gezorgd voor volledige implementatie van de standaarden van de FATF. Ook geeft het uitvoering aan het eerder genoemde plan van aanpak witwassen. Op 1 juli 2021 zal de gewijzigde Wwft BES van kracht worden. Daarnaast is gekozen voor een andere invulling van de werkzaamheden rondom Caribisch Nederland. Vanaf eind 2020 wordt er gewerkt met een tandem van nieuwe Wwft-BES specialisten. Vanuit Nederland werkt één specialist met een fulltime focus op Caribisch Nederland. Daarnaast is op locatie een nieuwe Wwft-BES specialist, gedetacheerd vanuit het Korps Politie Caribisch Nederland (KPCN), in dienst. Met deze gespecialiseerde, in de lokale opsporing gefundeerde, tandem denkt de FIU-Nederland de vervolgstap te zetten in het tegengaan van witwassen, onderliggende delicten en terrorismefinanciering op Caribisch Nederland.

2.3.8 Voorlichting

Op 17 december 2020 werd de twintigste en laatste geanonimiseerde casus van het jaar gepubliceerd. Dit was tevens de 250-ste publicatie van een casus op de website. De publicatie van casuïstiek vindt sinds 2012 plaats en is één van de activiteiten in het kader van voorlichting aan meldingsplichtige instellingen, zoals omschreven in artikel 13 van de Wwft. Een wettelijke taak waaraan de FIU-Nederland de komende jaren nóg meer aandacht gaat besteden. Zo is in het Inrichtings- en Formatieplan specifiek capaciteit opgenomen voor deze taak. Daarnaast is in 2020 een project gestart om de website van de FIU-Nederland een grondige update te geven. In 2021 wordt dit project voltooid.

Een andere vorm van voorlichting vindt plaats via informatiebladen en nieuwsbrieven. Bijvoorbeeld de nieuwsbrief opgesteld voor meldingsplichtige dienstverleners op Caribisch Nederland gerelateerd aan virtuele valuta. Hierin zijn melderders geïnformeerd over het onderwerp en is aandacht gevraagd voor risico's op witwassen of terrorismefinanciering met behulp van virtuele valuta's die specifiek op de BES-eilanden aanwezig zijn. De informatie uit deze

¹² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/07/23/tk-jaaroverzicht-fiu-2018>

nieuwsbrief heeft er mede aan bijgedragen dat de eerste aan virtuele valuta gerelateerde melding is ontvangen van een dienstverlener op de BES-eilanden.

Ook vervult de FIU-Nederland de voorlichtingstaak op dagelijkse basis in zeer brede zin. Van onderzoekers die uitleg geven over bepaalde fenomenen richting onze opsporingspartners en relatiemanagers die bij bezoeken aan meldingsplichtige instellingen advies geven over de subjectieve indicator tot aan het beantwoorden van vragen die binnenkomen via onze website van bijvoorbeeld scholieren over witwassen. Daarnaast heeft de FIU-Nederland ook dit jaar weer volop deelgenomen, zij het veelal virtueel vanwege Covid-19, aan webinars en lezingen om daar waar nodig duiding te geven aan onze taak of extra achtergrondinformatie te verschaffen over witwassen en terrorismefinanciering. Zie bijvoorbeeld het webinar in het kader. Daarnaast zijn er presentaties gegeven bij meldingsplichtige instellingen, colleges bij opleidingsinstituten, zijn er gedurende het jaar meerdere nieuwsbrieven en informatiebladen verstuurd omtrent specifieke thema's, is er meegewerkt aan artikelen in verschillende media en heeft het hoofd van de FIU-Nederland in februari 2020 deelgenomen aan een interview met Nieuwsuur om de door ons waargenomen risico's omtrent zorgfraude en de mogelijke link met terrorismefinanciering toe te lichten.

Deze diversiteit aan voorlichtingstaken heeft mede geleid tot de wens om een nieuwe front-office, een centraal eerste aanspreekpunt voor al onze partners, te ontwikkelen. In 2020 zijn hiervoor de eerste stappen gezet en is een plan gemaakt om tot een efficiënte, effectieve en uniforme voorlichting en communicatie te komen richting zowel onze meldingsplichtige instellingen aan de ene kant als de (bijzondere) opsporings-, inlichtingen, en veiligheidsdiensten aan de andere kant. In 2021 gaan we de concrete uitvoering hiervan in gang zetten.

2.3.9 Samenwerking

Ondanks de eerder beschreven groei blijft de FIU-Nederland in termen van aantal fte een relatief kleine speler. Voor een kleine speler op een internationaal, dynamisch en complex speelveld is samenwerking essentieel. Met de spelers die een directe rol innemen binnen de Nederlandse meldketen: van de in de Wwft aangewezen poortwachters van het financiële stelsel tot aan de diverse (bijzondere) opsporings-, inlichtingen en veiligheidsdiensten.

En ook met alle samenwerkingsverbanden en partijen die daaraan gelinkt zijn zoals infobox Crimineel en Onverklaarbaar Vermogen (iCOV), het FEC, de RIEC's, brancheverenigingen, andere FIU's, ministeries, toezichthouders en kennisinstituten. Samenwerking vindt voor de FIU-Nederland plaats op vele vlakken en in vele vormen. Zo ook op het gebied van publiek private samenwerking (PPS).

Screenshot van Hennie Verbeek-Kuster tijdens het webinar "Dat zit vast goed(?)!" op 26 november 2020 met Onno Hoes (voorzitter NVM), Annerie Ploumen (voorzitter KNB) en misdaadverslaggever John van den Heuvel. Het webinar, waar ongeveer 500 professionals aan deelnamen, richtte zich op witwassen in de vastgoedsector. Een fenomeen waarover John van den Heuvel zei: "Het probleem onderkennen is vaak al een onderdeel van de oplossing. Dus: vraag door, laat je onderbuikgevoel meespelen en overleg desnoods met collega's of de FIU-Nederland hoe je met een bepaald gevoel omgaat."

Bron: <https://www.politie.nl/nieuws/2020/december/3/oa-witwassen-in-de-vastgoedsector-het-probleem-erkennen-is-onderdeel-van-de-oplossing.html>

Voor de FIU-Nederland is een belangrijke ontwikkeling in het kader van het door ontwikkelen en intensiveren van PPS de oprichting van de Fintell Alliance NL. Dit is een samenwerkingsverband tussen de FIU-Nederland en de vier grootbanken (ABN AMRO, ING, Rabobank en de Volksbank) gericht op het uitwisselen van kennis en het versterken van de effectiviteit van het melden van ongebruikelijke transacties. De Fintell Alliance NL is tot stand gekomen vanuit meerdere ontwikkelingen: een succesvolle pilot in 2018 tussen de Volksbank en de FIU-Nederland; de in het kader van het FEC opgerichte pilot met betrekking tot de Serious Crime Taskforce (SCTF); de bestending van de in het kader van het FEC opgerichte Taskforce Terrorismefinanciering (TTF) en de samenwerking in het FEC op verschillende projecten. Deze ontwikkelingen zorgden voor een samenloop van successen en omstandigheden die leidden tot de Fintell Alliance NL: hét knooppunt van publiek private samenwerking binnen het Wwft-domein tussen de vier grootbanken en de FIU-Nederland. Er wordt op één fysieke locatie (virtueel tijdens Covid-19) samengewerkt door analisten en onderzoekers van zowel de vier banken als van de FIU-Nederland. Deze samenwerking vindt plaats binnen het juridisch domein en kader van de Wwft. Op deze manier worden alle aangesloten taskforces en projecten bediend met informatie vanuit juridisch geborgd Wwft-onderzoek, waarbij de FIU-Nederland haar bevoegdheden en verplichtingen vanuit de Wwft inzet richting zowel publieke als private partners. Het doel van de samenwerking is om te komen tot een effectievere preventie, detectie en interventie van

witwassen, onderliggende delicten en terrorismefinanciering. Daarnaast is in deze manier van samenwerken nog meer ruimte om de voorlichtingstaak van de FIU-Nederland te incorporeren in het dagelijkse werk op een circulaire manier. Onderzoekers van de FIU-Nederland kunnen in de samenwerking binnen de juridische kaders hun inzichten en kennis operationeel delen met de onderzoekers van de banken. Dit werkt uiteraard ook de andere kant op waardoor een continue feedbackloop ontstaat.

De Fintell Alliance NL is zo ingericht dat deze in de toekomst opgeschaald kan worden en waar nodig ook andere PPS-initiatieven waarin dergelijke vormen van onderzoek gewenst zijn kan gaan bedienen. Hieronder een grafische weergave van deze werkwijze. Met het wetsvoorstel plan van aanpak witwassen en de daarin opgenomen wijziging ten aanzien van informatie-uitwisseling tussen poortwachters van dezelfde categorie en de mogelijkheid voor banken

om tot gezamenlijke transactiemonitoring over te gaan, is de verwachting dat deze vorm van samenwerking de komende jaren toeneemt.

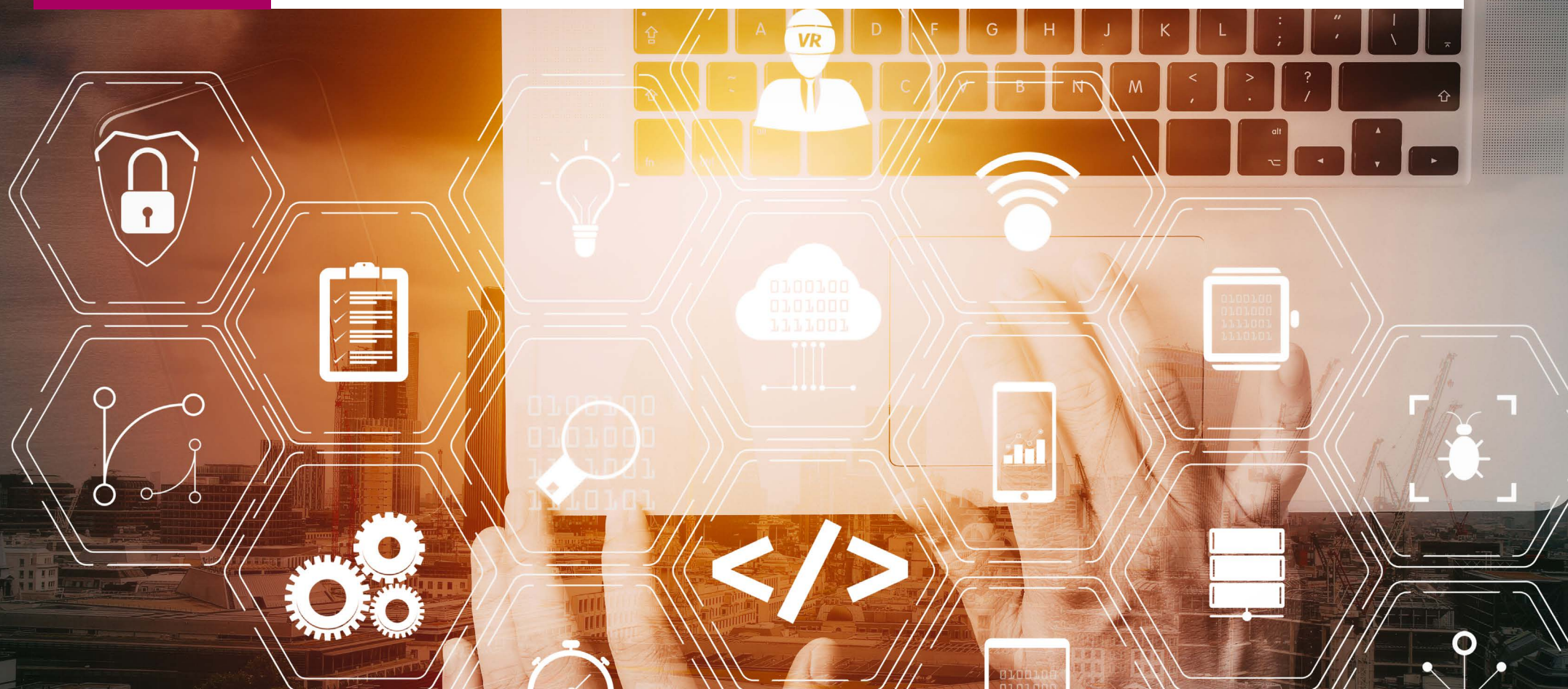
In lijn met de initiatieven op dit gebied in Europees Nederland ziet de FIU-Nederland ook voldoende potentieel om PPS aan te gaan op Caribisch Nederland. De eerste gesprekken hierover zijn in 2020 gestart.

De FIU-Nederland zal in 2021 de gesprekken over PPS geïntensiveerd voortzetten en waar mogelijk formaliseren. Dit met als doel te komen tot PPS binnen het Wwft-BES domein om zo de effectiviteit te bevorderen van het tegengaan van witwassen, onderliggende delicten en terrorismefinanciering.

De resultaten

In het eerste hoofdstuk zijn de behaalde resultaten in 2020 weergegeven in verschillende cijfers die vervolgens werden geduid. In dit derde en laatste hoofdstuk komt een aantal verhalen achter deze cijfers aan bod om zo een beeld te geven ten aanzien van waar deze cijfers tot leiden.

3.1 Covid-19

Dit hoofdstuk begint met dé rode draad van 2020: Covid-19. Criminelen zijn uiteraard onderdeel van de maatschappij. Veranderingen in de maatschappij zorgen daarmee voor veranderingen en/of belemmeringen in/van crimineel gedrag.

Een wereldwijde pandemie is een maatschappelijke verandering van formaat. Het zorgt aan de ene kant voor barrières. Zo kreeg het gebruik van contant geld in veel landen een enorme daling te verwerken of kwam het zelfs vrijwel stil te liggen vanwege de lockdowns. Daaruit volgde de hypothese dat criminelen minder gebruik konden maken van bestaande kanalen om hun illegaal verdiende contante geld wit te wassen. Toeval of niet. Al snel volgde van over de hele wereld berichten over inbeslagnames van grote sommen contant geld. Zo ook in Nederland, waar begin mei 12,5 miljoen contant geld werd gevonden tijdens een doorzoeking. Het hoogste bedrag dat ooit op één locatie werd aangetroffen.

Bron: <https://www.politie.nl/nieuws/2020/mei/6/11-12.-580-miljoen-euro-aangetroffen-in-verborgen-ruimte-man-35-vast.html>

De grote maatschappelijke veranderingen die een pandemie veroorzaken, zorgen voor verschuivingen. Zo meldde de politie een duidelijke verschuiving richting cybercriminaliteit¹³. Europol waarschuwde voor een toegenomen kwetsbaarheid van kinderen gezien de toename in online aanwezigheid van zowel daders als slachtoffers¹⁴.

Ook de FIU-Nederland zag tijdens de pandemie veel signalen voorbij komen gerelateerd aan Covid-19. Dat begon al in het eerste kwartaal toen criminelen bijvoorbeeld gebruik probeerden

te maken van de paniek omtrent een tekort aan mondkapjes. Richting consumenten, maar ook op grote schaal richting bijvoorbeeld een ziekenhuis zoals te lezen in onderstaande screenshot. Gelukkig kon dankzij een efficiënte ketensamenwerking het ziekenhuis behoed worden voor een miljoenschade en konden de verdachten snel worden aangehouden.

Bron: tweet van Janine van den Berg, hoofdcommissaris Landelijke Eenheid en bestuurslid van Interpol, op 24 maart 2020.

Niet alleen mondkapjes kwamen voorbij als onderwerp van fraude. Toen de sportscholen dicht moesten, kwamen er meldingen van ongebruikelijke transacties omtrent oplichting met sportschoolapparatuur voorbij die verdacht verklaard konden worden. Een voorbeeld van hoe snel criminelen inspringen op veranderingen en actualiteiten.

¹³ <https://www.politie.nl/nieuws/2021/januari/15/00-criminaliteit-2020-minder-inbraak-meer-cybercrime.html>

¹⁴ <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/exploiting-isolation-offenders-and-victims-of-online-child-sexual-abuse-during-covid-19-pandemic>

Dit snelle inspringen op omstandigheden voor criminele doeleinden kreeg een geheel nieuwe dimensie met de door de overheid aangekondigde steunpakketten. Als gevolg van de eerste lockdown ging de subsidiekraan van de overheid vol open. Een ongekennde situatie vanwege zowel de omvang als de snelheid waarmee dit ging. De urgentie voor de samenleving was zo groot dat vooraf geen grondige anti-misbruikmaatregelen konden worden opgesteld. Daarop hebben FIOD, ISZW, politie, AMLC, OM en de FIU-Nederland direct de samenwerking gezocht om in nauw overleg met elkaar en betrokken instanties zoals gemeenten en meldingsplichtige instellingen gezamenlijk te kunnen optreden tegen eventueel misbruik van steunmaatregelen. Deze werkwijze bleek zeer effectief en efficiënt.

Als eerste stap werd in de samenwerking het belang aangestipt van de uitkering van de noodmaatregelen zoveel als mogelijk met vaste betalingskenmerken uit te laten keren door de betreffende instanties. Dit hielp de meldingsplichtige instellingen in de transactiemonitoring. Bijna tegelijkertijd is er in nauwe samenwerking een lijst met red flags opgesteld. Vervolgens heeft de FIU-Nederland door middel van een informatieblad de meldingsplichtige instellingen hierover geïnformeerd. Dit gebeurde op 14 april 2020, minder dan een maand na de aankondiging. Dit document informeerde meldingsplichtige instellingen niet alleen over de red flags maar ook over de noodmaatregelen en de wijze van uitbetalen. Hierdoor konden financiële instellingen de transactiemonitoring zo goed mogelijk voorbereiden op het detecteren van ongebruikelijke transacties.

Dit leidde al snel tot meldingen. Het thema kreeg prioriteit en onderzoekers onderzochten alle binnengekomen meldingen in relatie tot Covid-19 op verdachte patronen. Die kwamen voorbij in verschillende vormen en omvang. Van subsidiegeld dat nog dezelfde dag online vergokt werd tot aan het direct overboeken van de noodsteun naar buitenlandse rekeningen. Waar aan de orde werden deze transacties verdacht verklaard door het Hoofd FIU-Nederland en doorgegeven aan de diverse (bijzondere) opsporingsdiensten. In tabel 2 staan de resultaten met betrekking tot deze werkwijze:

Tabel 3: Aantallen gerelateerd aan Covid-19

Covid-19	2020
Aantal OT's	2500
Aantal VT's	1259
Aantal dossiers	1093

Het project werd vanaf het begin opgepakt in samenwerking met de (bijzondere) opsporingsdiensten. In dit geval ISZW, FIOD en politie. Ook bij deze opsporingsdiensten werd prioriteit aan het onderwerp gegeven door capaciteit vrij te maken. Ontvangen dossiers werden dan ook snel en effectief opgepakt. Daar waar mogelijk werd direct doorgepakt, waar nodig in samenwerking met andere betrokken instanties. Zo kon bijvoorbeeld worden voorkomen dat 600.000 euro onterecht aangevraagde NOW-steun, door één ondernemer, werd uitgekeerd. In andere gevallen kon onterechte uitkering niet worden voorkomen, maar werd achteraf actie ondernomen. Zie bijvoorbeeld onderstaande screenshot.

Bron: tweet van de FIOD op 28 mei 2020

Dat misdaad niet stopt bij de landsgrenzen werd ook hier weer bevestigd. De FIU-Nederland heeft meerdere grensoverschrijdende transacties ontvangen waarbij zij collega FIU's heeft bevraagd of bevraagd is door collega FIU's. Dit heeft onder andere geleid tot bevrozingen van tegoeden op rekeningen en tot arrestaties in bijvoorbeeld Hongarije.

Wat deze werkwijze heel mooi illustreert, is niet alleen de snelheid en effectiviteit waar de meldketen mee kan werken indien prioriteiten op elkaar worden afgestemd. Ook de circulaire en continue kennisdeling kwam nadrukkelijk naar voren. Na het eerste informatieblad volgde in mei een tweede met daarin casuïstiek zodat meldingsplichtige instellingen zagen waar hun meldingen in resulteerden. Daarnaast stonden in dit informatieblad aangescherpte red flags op basis van feedback van alle betrokken partijen. Met een derde informatieblad werd dit nog eens herhaald.

Ook andere vormen van voorlichting werden in deze werkwijze rondom Covid-19 benadrukt. Het AMLC en de FIU-Nederland hebben diverse interviews gegeven en deelgenomen aan webinars. AMLC, politie en de FIU-Nederland verzorgden daarnaast ook zelf een webinar. De Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) organiseerde een webinar voor

de accountants waar de FIU-Nederland een bijdrage aan leverde, het hoofd van de FIU-Nederland participeerde tevens in een door de FATF georganiseerd webinar over Covid-19, met maar liefst 1500 deelnemers. Stuk voor stuk goed bezochte virtuele bijeenkomsten die laten zien dat de vraag naar voorlichting over een dergelijk onderwerp groot is.

In de ogen van de FIU-Nederland is deze gezamenlijke werkwijze een goed voorbeeld van hoe het tegengaan van witwassen bijdraagt aan het waarborgen van de integriteit van het financiële stelsel. Door te zorgen dat de steun vanuit onze overheid terecht komt daar waar deze nodig is en dat misbruik aangepakt en bestraft wordt.

3.2 Auto's en btw-fraude

In voornoemde werkwijze waren de doorlooptijden in sommige gevallen kort tot zeer kort. Dat is niet altijd het geval. De FIU-Nederland kent ook onderzoeken met langere doorlooptijden. In 2016 viel bijvoorbeeld een aantal transacties op omtrent de aankoop van voertuigen in Nederland door middel van contante betalingen. Destijds kon er nog geen link gelegd worden met witwassen via autohandel. In 2017 kwamen soortgelijke transacties weer aan het licht als bijproduct van een ander onderzoek. Uiteraard werd dit aan elkaar gelinkt en verder onderzocht. Het resulteerde in een eerste dossier in 2017. In 2019 publiceerde de FIOD op haar website een helder artikel over btw-fraude en het faciliteren van witwassen door autohandelaren¹⁵, een onderzoek waar het dossier uit 2017 aan gelinkt was. De autohandelaren werkten volgens de FIOD mee aan het witwassen via een Btw-carroussel (zie kader). Auto's werden in Nederland met contant geld opgekocht. Op papier werden deze verscheept naar (fictieve) bedrijven in verschillende landen, zoals Portugal en Italië. In werkelijkheid werden de auto's verscheept naar Berlijn en daar verkocht. In augustus 2020 volgde in de rechtbank in Zwolle een uitspraak in dit grootschalige onderzoek. Een autohandelaar werd in eerste aanleg veroordeeld tot 59 maanden gevangenisstraf, een andere verdachte tot 47 maanden gevangenisstraf¹⁶.

Een Btw-carroussel is een constructie waarin Btw in rekening wordt gebracht zonder deze af te dragen. De Btw wordt verderop in de constructie echter wel teruggevraagd door een aan de carroussel gelinkt bedrijf. Er zijn verschillende vormen van Btw-carroussels, maar veelal vindt het plaats in een internationale constructie zoals ook in de casus zoals beschreven in paragraaf 3.2. Grensoverschrijdende Btw-fraude is een groot probleem. Het "VAT Action Plan" uit 2016 van de Europese Commissie schat de omvang op € 50 miljard per jaar binnen de EU

3.3 Fruithandel

Uit meldingen aan de FIU-Nederland bleek dat een subject een dure woning in Nederland had gekocht. De aankoop was gedeeltelijk gefinancierd met contant geld en gedeeltelijk met geldbedragen afkomstig van een bedrijf. Het subject was een persoon die (zognaamd) al langere tijd in het buitenland stond ingeschreven. Feitelijk verbleef hij echter in Nederland. Uit meldingen van ongebruikelijke transacties en na nader onderzoek bleek dat hij ook naar voren kwam bij andere grote vastgoedtransacties. Daarnaast viel op dat de meeste banken zijn rekeningen hadden opgezegd.

In 2018 zijn vervolgens twee politieonderzoeken gestart op basis van verdacht verklaarde transacties voortkomend uit bovenstaande meldingen. Uit die onderzoeken is naar voren gekomen dat het subject onderdeel was van een criminele organisatie met tientallen bedrijven op naam van zowel Nederlandse als buitenlandse katvangers. Deze bedrijven hielden zich bezig met de ogenschijnlijk legale handel in fruit. Het onderzoeksteam van de politie ontrafelde na grondig onderzoek een andere werkelijkheid. Het bleek hier te gaan om de import van en handel in verdovende middelen.

In het najaar van 2020 zijn uiteindelijk meerdere verdachten aangehouden. Een van de verdachte is in eerste aanleg veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar. De dure woning en het daar aangetroffen contante geld zijn verbeurd verklaard.

¹⁵ <https://www.fiod.nl/vier-autobedrijven-verdacht-van-btw-fraude-en-faciliteren-witwassen-bij-export-van-autos/>

¹⁶ <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/Rechtbank-Overijssel/Nieuws/Paginas/Jarenlange-celstraffen-voor-frauduleuze-autohandelaren.aspx>

3.5 Terrorismefinanciering

Gedurende het jaar zijn er verschillende trends en ontwikkelingen waargenomen door de FIU-medewerkers gespecialiseerd in terrorismefinanciering.

3.5.1 Jihadisme, terugkerende ISIL/Da'esh FTF's en hun echtgenoten.

In 2020 zijn er meerdere personen voor de rechter gebracht in verband met het financieel ondersteunen van Foreign Terrorist Fighters (FTF's) die zich hadden aangesloten bij ISIL/Da'esh en fracties van Al Qaeda in Syrië en/of Irak. Daarnaast vonden er aanhoudingen plaats van FTF's en vrouwen, die in ISIL/Da'esh gebied verbleven, die zijn teruggekeerd in Nederland.

Een aantal van deze personen was bekend bij onze meldingsplichtige instellingen aangezien zij op de Nationale Sanctielijst Terrorisme stonden. Echter, een aantal van deze personen was onbekend. Door publicaties rondom deze zaken in de media en eerdere door de FIU-Nederland gedeelde risicoprofielen vond er een duidelijke stijging plaats van meldingen gerelateerd aan deze zaken. Meldingen omtrent recente transacties, maar ook meldingen over transacties die teruggaan tot het moment waarop de personen Nederland verlieten. Van deze minder recente transacties wordt weleens gedacht dat deze minder relevant zijn. Het tegendeel is waar. Ze kunnen een grote bijdrage leveren aan de bewijsvoering in strafrechtelijke dossiers in het kader van de bestrijding van terrorismefinanciering en de overtreding van de Sanctiewet 1977. Een aantal van deze meldingen dat betrekking had op minder recente transacties is in 2020 verdacht verklaard en aan opsporingsdiensten overgedragen.

Dat financiering vanuit Nederland in deze context plaatsvindt lijkt reëel¹⁷. In een aantal dossiers rondom terugkerende vrouwen heeft de FIU-Nederland verdacht verklaarde transacties overgedragen aan de opsporings-, inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

3.5.2 Financiering organisatie ISIL/Da'esh

Veel van de in Nederland verrichte onderzoeken hebben betrekking op financiering van de strijders en niet primair op financiering van de organisatie. Toch zijn er gedurende 2020 mogelijke signalen zichtbaar geworden van de financiering van de organisatie ISIL/Da'esh in het verleden, bijvoorbeeld door middel van de handel in antiques uit het gebied of door de oliehandel. Ook op dit vlak zijn in 2020 verdacht verklaarde transacties verstrekt aan de opsporings-, inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

¹⁷ <https://www.trouw.nl/binnenland/om-samir-a-steunde-achtien-is-vrouwen-in-syrie~b696ba88/>

3.5.3 Toenemende dreiging van extreemrechts

Door de FIU-Nederland wordt al sinds 2013 onderzoek gedaan naar vormen van terrorisme samengevat onder de noemer extreemrechts¹⁸. De activiteiten zijn in 2020 aanmerkelijk opgevoerd, mede door de recente ontwikkelingen en kennisgevingen van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV)¹⁹. De NCTV geeft aan dat: "Een aanslag uit rechts-extremistische hoek voorstelbaar blijft"²⁰. Bij de onderzoeken van de FIU-Nederland wordt onder andere gebruik gemaakt van de bevindingen opgedaan in het Egmont Group project Lone Actors and Small Cells²¹. Eén van de bevindingen was dat na jihadisme, extreemrechtse groeperingen en/of individuen verantwoordelijk waren voor de meeste terroristische aanslagen die in dit project zijn onderzocht.

Ondanks signalen vanuit de meldketen dat het detecteren van transacties gerelateerd aan deze vorm van terrorisme lastig is, zijn in 2020 toch meerdere meldingen gedaan en is een aantal transacties ook verdacht verklaard. Om meer kennis over deze vorm van terrorismefinanciering te vergaren, of waar aanwezig te delen, zoekt de FIU-Nederland actief de samenwerking op. Zowel nationaal als internationaal zijn we actief in diverse samenwerkingsverbanden. Nationaal participeert de FIU-Nederland in de TFF en het TF-Platform. Internationaal participeren we in het EU-project Collaboration, Research & Analysis Against the Financing of Terrorism (CRAAFT)²². Ook leidt de FIU-Nederland samen met de Franse FIU (TracFin) het Egmont Group project Extreme Right Wing Terrorism Financing (ERWTF)²³. Dit project zal in het derde kwartaal 2021 worden afgerond en zal mogelijk leiden tot het onderkennen van bepaalde financiële kenmerken, die samen met andere bevindingen kunnen helpen bij het ontwikkelen van red flags en/of indicatoren voor de meldingsplichtige instellingen.

¹⁸ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2020>

¹⁹ <https://www.nctv.nl/documenten/publicaties/2020/10/15/dreigingsbeeld-terrorisme-nederland-53>

²⁰ <https://www.nctv.nl/onderwerpen/dtn/actueel-dreigingsniveau/rechts-extremisme>

²¹ <https://egmontgroup.org/en/content/new-publication-counter-terrorist-financing-project-lone-actors-and-small-cells-public>

²² <https://www.projectcraaft.eu/>

²³ <https://egmontgroup.org/en/content/information-exchange-working-group-meetings>

3.5.4 Lone Actors

Het fenomeen lone actors neemt toe in de Westerse wereld²⁴. Dit is niet begrensd tot één bepaalde terroristische stroming. Europol geeft aan dat dit fenomeen met name voorkomt binnen de jihadistische, extreemrechtse, single issue en etno-nationalistisch- separatistische hoek²⁵.

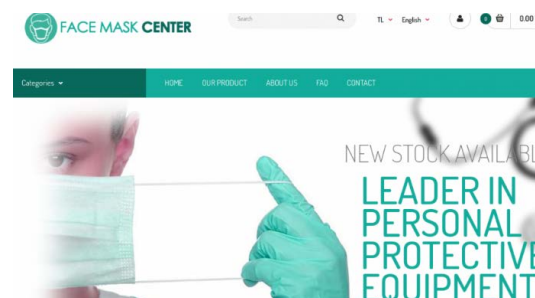
Naar aanleiding van de eerder genoemde bevindingen van het Egmont Group Lone Actor project zijn initiatieven door de FIU-Nederland geïnitieerd om samen met onze partners in de opsporing en de meldketen financiële transacties omtrent potentiële lone actors te onderkennen. Hiervoor zijn onder andere onderzoeken naar financiële transacties met betrekking tot vuurwapens geïntensiveerd. Dat is echter niet genoeg. Europol constateert namelijk een breder gebruik van explosieven, ook binnen rechtsextremistische groepen, bij het plegen van aanslagen²⁶. Vandaar dat de FIU-Nederland ook ingezet heeft op onderzoeken naar financiële transacties die kunnen samenhangen met precursoren voor het samenstellen van explosieven. Dit alles met als doel om toekomstige aanslagplegers te signaleren. Vooral op het gebied van vuurwapens heeft dit in 2020 tot een aantal verdachte transacties geleid.

3.5.5 Misdaad/terrorisme Nexus

De afgelopen jaren zijn er meerdere onderzoeken uitgevoerd naar de convergentie tussen (georganiseerde) misdaad en terrorisme. Onder andere de EU²⁷ en de Verenigde Naties (VN)²⁸ hebben onderzoeken geïnitieerd en gefinancierd naar hoe beide fenomenen dicht bij elkaar komen. Dit gebeurde op meerdere schalen. Van een link tussen individuen met antecedenten aan de randen van de samenleving die vatbaarder blijken voor radicalisering tot aan misdaadorganisaties die terroristische organisaties helpen bij het smokkelen van mensen of wapens. Uit onderzoeken van de FIU-Nederland kwam naar voren dat dit, voor zover nu bekend, om incidentele zaken ging die zich vooral buiten Nederland afspeelden. Toch waren er ook binnen Nederland voorbeelden. Het ging daarbij om vastgestelde relaties tussen personen verbonden aan terroristische organisaties of cellen en de georganiseerde misdaad. Deze leken vooral gericht op de acquisitie van middelen voor het plegen van aanslagen,

zoals vuurwapens. Een constatering die Europol onderkent en zeer passend omschrijft als een relatie die “transaction based” is²⁹. In Nederland kwam in 2020 een interessant onderzoek voorbij met precies dit profiel. Aan de hand van zogenaamde restinformatie uit onderzoeken gedaan naar een eerder gepleegde aanslag in Frankrijk kwamen onderzoekers van de FIU-Nederland uit bij leveranciers van bepaalde goederen gevestigd in het buitenland. Dankzij goede banden met lokale FIU's kon van daaruit een link gelegd worden met subjecten in Nederland. Onderzoek op deze subjecten resulteerde vervolgens in zeven dossiers die gedeeld werden met onze opsporingspartners. Twee met betrekking tot vuurwapens en contacten met georganiseerde misdaad. Vijf op het gebied van terrorismefinanciering.

Vanuit de Verenigde Staten kwamen drie voorbeelden van terroristische organisaties die door middel van misdrijven hun operaties wilden financieren. In augustus 2020 kwam het Amerikaanse ministerie van Justitie met een persbericht over drie operaties met betrekking tot virtuele valuta en terrorisme*. Twee zaken kunnen worden gezien als crowdfunding voor terroristische doeleinden met behulp van virtuele valuta. De derde zaak betrof een operatie van een terroristische organisatie waarbij via Facebook-pagina's en andere websites gezichtsmaskers werden aangeboden. Er moest betaald worden via virtuele valuta en de sites beloofden een snelle levering van gezichtsmaskers tegen Covid-19. Nadat er aangifte gedaan was van oplichting aangezien de maskers niet geleverd werden, ging het balletje rollen en kwam aan het licht dat een terroristische organisatie middels deze vorm van oplichting financiering wilde binnenhalen.

*Bron: <https://www.justice.gov/opa/pr/global-disruption-three-terror-finance-cyber-enabled-campaigns>

²⁴ <https://www.nctv.nl/documenten/publicaties/2020/10/15/dreigingsbeeld-terrorisme-nederland-53>

²⁵ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2016>

²⁶ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2020>

²⁷ <https://ct-morse.eu/resource/examining-the-nexus-between-organised-crime-and-terrorism-and-its-implications-for-eu-programming/>

²⁸ http://www.unicri.it/in_focus/on/Crime_Terrorism

²⁹ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2020>

3.6 Caribisch Nederland

Waar we binnen Europees Nederland een stijging van het aantal meldingen van ongebruikelijke transacties van 33 procent zagen, was op de BES-eilanden een daling van 17 procent waarneembaar. Een groot verschil. Een verklaring hiervoor kan liggen in de aard van de economie. Het toerisme in Caribisch Nederland is in 2020 hard geraakt door de maatregelen en vliegbeperkingen ten gevolge van de Covid-19 pandemie. Na invoering van de Covid-19 maatregelen, half maart, kwam de toeristische sector nagenoeg tot stilstand. Een sector waar een groot deel van de economie op drijft. Daarnaast is de economie van Caribisch Nederland veel meer contant gedreven waardoor de impact van de Covid-19 maatregelen, vooral van de lockdowns, in potentie groter is. Ondanks een daling van het aantal gemelde ongebruikelijke transacties zijn er, zoals geïdentificeerd in de NRA witwassen en terrorismefinanciering BES 2018, risico's voor witwassen en onderliggende misdrijven op de BES-eilanden. Vooral vanwege de geografische ligging en de heersende cash economie. Dit zien we niet alleen terug in het type meldingen dat we ontvangen, maar ook in de berichtgevingen uit het recente verleden. Uit zowel aanhoudingen als gerechtelijke uitspraken blijkt dat geld (vermoedelijk) afkomstig van (belasting) fraude, corruptie en de handel in verdovende middelen neerslaat op met name Bonaire.

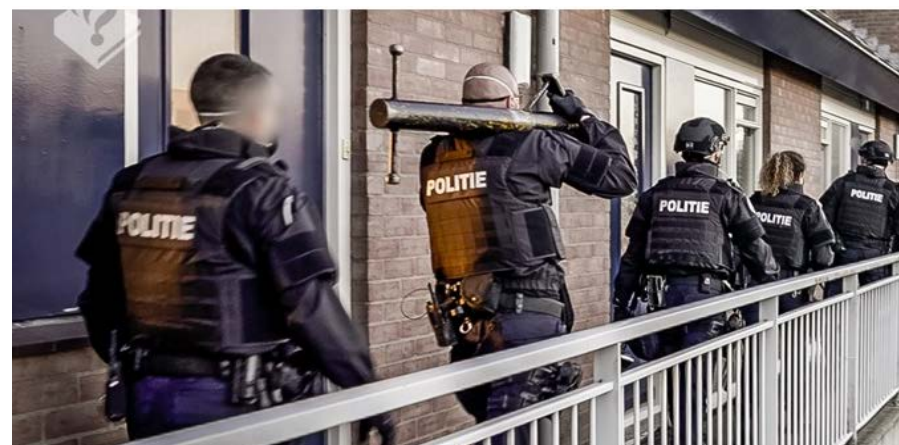
Van de 858 gemelde ongebruikelijke transacties in 2020 is 66 procent gemeld op basis van de subjectieve indicator. In 2020 werden 107 transacties verdacht verklaard. Hiervan kwam ongeveer 54% voort uit meldingen van een ongebruikelijke transactie op basis van de subjectieve indicator. Meer cijfers omtrent Caribisch Nederland staan in bijlage I.

Een concreet resultaat vanuit deze cijfers is een veroordeling voor verduistering. Het OM is in 2019 een onderzoek gestart nadat er door de gezaghebber van Bonaire aangifte was gedaan van verduistering bij een overheids-NV. De verdachte, die als financieel directeur bij het bedrijf werkte, zou onrechtmatig geld (ruim \$350.000,-) hebben onttrokken aan het bedrijf. De aangifte leidde tot een LOVJ-verzoek vanuit het onderzoeksteam. Een verzoek zonder succes omdat er op dat moment nog geen transacties bekend waren bij de FIU-Nederland. In de loop van 2020 druppelde er echter steeds meer informatie binnen en werd tevens een spontante informatieverstrekking ontvangen vanuit een andere FIU. Een onderzoeker van de FIU-Nederland kon vervolgens de transacties overzichtelijk in kaart brengen. Na verdacht verklaring werd dit gedeeld met het opsporingsteam. Het opsporingsonderzoek dat daarop volgende leidde tot vervolging en ook tot een veroordeling. De directeur werd in eerste aanleg veroordeeld tot 1 jaar voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd van 2 jaar.

3.7 Samenwerkingsverbanden

In dit jaaroverzicht komt nadrukkelijk naar voren dat de FIU-Nederland leeft van samenwerking. Er zijn samenwerkingen en projecten gericht op kennisontwikkeling, zoals FEC-projecten omtrent het opstellen van red flags. Er zijn ook samenwerkingen gericht op operationele onderzoeken. Een goed voorbeeld is het in het jaaroverzicht van 2019 omschreven Financial Intelligence Center (FIC) in Rotterdam voortkomend uit het Confisq-project. Dit samenwerkingsverband tussen de FIOD, politie, Belastingdienst, gemeente Rotterdam en de FIU-Nederland is een pilot waarbinnen onderzoek wordt gedaan in het kader van de RIEC-taakstelling³⁰. In 2020 zijn mooie resultaten behaald waaronder een zaak gerelateerd aan het al eerder aangestipte verband tussen crimineel geld en vastgoed. Het subject in de melding viel op doordat er grote hoeveelheden contant geld over zijn rekening gingen. Ongebruikelijk in zijn sector: bemiddeling en verhuur van onroerend goed. Nader onderzoek leerde dat het subject geen onroerend goed op zijn naam had staan, terwijl er veel huuropbrengsten binnenkwamen en er een onregelmatig uitgavepatroon zichtbaar

Tien aanhoudingen bij invallen in Rotterdam

Bron: <https://www.rijnmond.nl/nieuws/201262/Tien-aanhoudingen-bij-invallen-in-Rotterdam>

³⁰ <https://www.riec.nl/riecs-en-liec>

was richting enkele individuen. Het onderzoek dat hieruit voortkwam leidde in het najaar van 2020 tot achttien invallen, tien aanhoudingen en in beslagname van 42 kilo cocaïne, restanten van een hennepkwekerij, 150.000 euro in contanten, sieraden, een aantal dure merkhorloges, een grote hoeveelheid kostbare designerkleding, wapens en munitie, twee kluizen, twee auto's en een woning.

3.8 Kindermisbruik

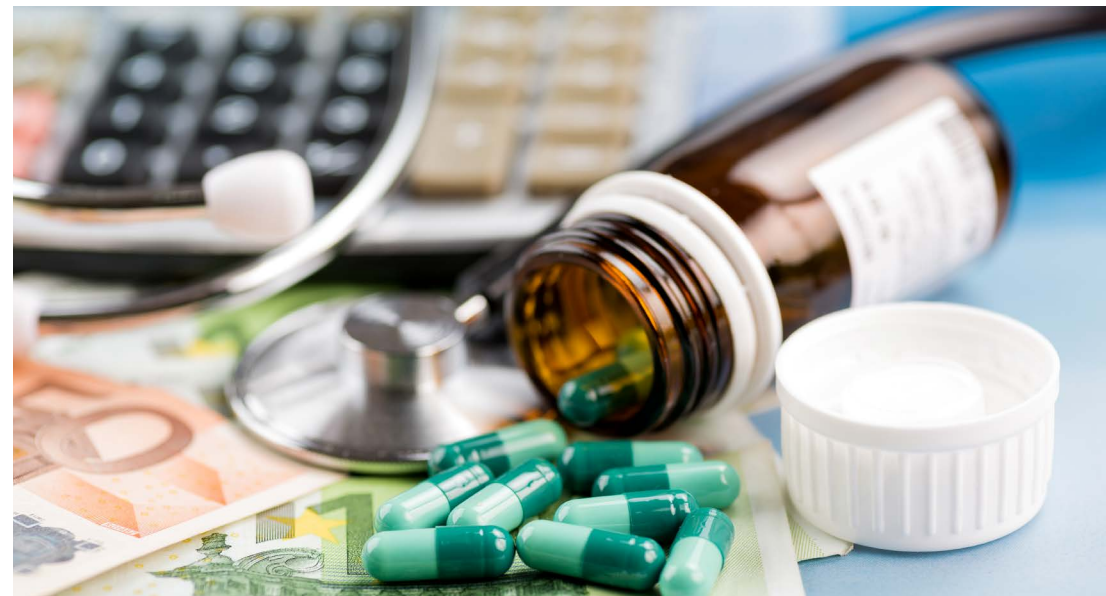
In juni 2020 publiceerde Europol een rapport over de toegenomen kwetsbaarheid van kinderen in het virtuele domein, nu zowel de ouders als de slachtoffers door Covid-19 gedwongen werden om thuis te blijven³¹. Ook als de FIU-Nederland hebben we met een informatieblad meldingsplichtige instellingen gewaarschuwd voor dit risico. Ouders die gewoonlijk zouden reizen zochten door de reisbeperkingen andere wegen. Helaas zagen we daar voorbeelden van voorbij komen. Transactiepatronen die met een grote waarschijnlijkheid duiden op het live streamen van misbruik. De Egmont Group heeft dit fenomeen onderzocht. Een projectgroep met onder andere Interpol, een aantal private partijen en bijna twintig FIU's (waaronder de FIU-Nederland) kwam in 2020 met een rapport om meldingsplichtige instellingen en betrokken opsporingsdiensten beter in staat te stellen om risicovolle transacties te detecteren³².

3.9 Zorgfraude

In paragraaf 2.3.8 kwam zorgfraude al aan bod in het kader van voorlichting. Naast voorlichting over zorgfraude is er door de FIU-Nederland ook op andere manieren geïnvesteerd op dit onderwerp gedurende 2020. Op systeemtechnisch vlak is via datamining technieken gewerkt aan het verder ontwikkelen van de zorgfraudemonitor zoals aangekondigd in het jaaroverzicht van 2019. De wens voor een dergelijke monitor ontstond vanwege de hoeveelheid handmatig werk die nodig was om de exacte aantallen ongebruikelijke transacties ten aanzien van zorgfraude uit onze database te filteren. Door de filtering van deze transacties bleek in

2018 en 2019 dat het relevant was om hier verder op te investeren. Hiermee ontstond de wens voor een zorgfraudemonitor. Gedurende het jaar bleek echter dat de complexiteit en diversiteit van zorgfraudemeldingen het bijzonder lastig maken om deze op een betrouwbare, geautomatiseerde manier te selecteren. Dit komt bijvoorbeeld door een veelvoud aan verschillende omschrijvingen die melders gebruiken voor dit type fraude. Met behulp van het DevOps team gaat de FIU-Nederland in 2021 daarom verder met het ontwikkelen van de zorgfraudemonitor binnen haar IT ontwikkeling. Hiermee wordt onderzocht of op deze manier nog meer inzicht gegenereerd kan worden in dit onderwerp.

Omdat onze focus op het onderwerp in 2018 en 2019 aantoonde dat het gerechtvaardigd was om capaciteit vrij te maken, is er ook geïnvesteerd op operationeel niveau. Een onderzoeker, inmiddels gespecialiseerd in het onderwerp, was gedeeltelijk vrijgemaakt om de meldingen omtrent zorgfraude te onderzoeken. Deze specifieke focus was nodig vanwege de eerder benoemde complexiteit en diversiteit. In 2019 zag de FIU-Nederland 968 OT's die gerelateerd konden worden aan mogelijke zorgfraude. Dit jaar hebben we ons gericht op de registratie van het aantal VT's. Dit betekent dat waar het in het jaaroverzicht van 2019 ook om inputcijfers ging, het nu gaat om uitsluitend outputcijfers. Deze zijn daarom niet rechtstreeks met elkaar vergelijkbaar, maar geven wel een beeld van waar deze capaciteitskeuze in resulteerde. In 2020 leidde deze gerichte focus op zorgfraude tot tien dossiers die zijn overgedragen aan de opsporingsdienst van de ISZW. Deze tien dossiers bevatten in totaal meer dan 1.600 VT's. Bij 120 van deze VT's zijn subjecten betrokken die een mogelijke link met terrorismefinanciering hebben.

³¹ <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/exploiting-isolation-offenders-and-victims-of-online-child-sexual-abuse-during-covid-19-pandemic>

³² <https://egmontgroup.org/en/content/combating-child-sexual-abuse-and-exploitation-iewg-project-report-now-available>

Nawoord

Zoals u heeft kunnen lezen is er in 2020 veel gebeurd in en rondom de FIU-Nederland. Helaas is het een utopie om te denken dat ons werk ooit klaar gaat zijn. De werkzaamheden van de poortwachters, de diverse (bijzondere) opsporings-, inlichtingen- en veiligheidsdiensten en die van onze organisatie is een continu proces.

Een proces waarin de kracht van de Wwft en de daaruit voortkomende financial intelligence alsmaar belangrijker en omvangrijker wordt. Daarom ben ik met het managementteam van de FIU-Nederland een strategietraject gestart om samen met een extern bureau en de input van zowel interne als externe experts te komen tot een strategische koers richting 2025. De kern van deze koers is gericht op het optimaal benutten van de potentie van de Wwft, met name de financial intelligence. Ik zie voor me dat de FIU-Nederland hier in een aantal opzichten een leidende rol in speelt.

Het is ook een dynamisch proces. Want waar in 2020 drie nieuwe melder groepen werden opgenomen in de Wwft staat er ook voor 2021 alweer een nieuwe melder groep op het programma. De wet Kansspelen op afstand is op 1 april 2021 van kracht geworden, op 1 oktober 2021 zal de Nederlandse markt opengaan voor aanbieders van kansspelen op afstand, oftewel online gokken. De FIU-Nederland is momenteel hard aan het werk met onder andere de Kansspelautoriteit (Ksa), de integraal en Wwft-toezichthouder op de kansspelen, om te zorgen dat wij hier klaar voor zijn. Daarnaast wordt in 2021 het wetsvoorstel plan van aanpak witwassen ingediend bij de Tweede Kamer, met als gevolg dat er een limiet komt op contante betalingen van €3.000 voor beroeps- en bedrijfsmatig handelaren in goederen. En ook na 2021 zullen nieuwe wetgeving en regels op ons af blijven komen. Want 2020 heeft laten zien dat de crimineel zijn of haar gedrag snel aanpast en dus zullen wij ons moeten blijven ontwikkelen.

Tot slot is het ook een toenemend complex proces. In het FEC-jaarplan van 2021 is al aangekondigd dat er een verkennend project komt naar de toegenomen complexiteit in de betaalketen. Vanwege onder andere de tweede Europese Payment Service Directive (PSD2), technologische en maatschappelijke ontwikkelingen lijkt deze betaalketen alsmaar complexer te worden met alle gevolgen van dien voor de gehele keten. Een extra signaal dat wij transacties meer en meer vanuit een netwerkperspectief moeten bekijken. Onderzoeken en analyseren hoe een transactie zich verhoudt tot het netwerk waarin deze uitgevoerd wordt. Een trend die we

al meerdere jaren waarnemen. Het is niet langer voldoende om transacties puur individueel te onderzoeken. Steeds vaker lijkt witwassen in een netwerk plaats te vinden. Dat maakt de positie van de FIU-Nederland zo belangrijk aangezien wij over de melder groepen heen kunnen kijken. Ook ontwikkelingen als de Fintell Alliance NL en de Transactie Monitoring Nederland (TMNL) zijn vanuit dit perspectief extra interessant.

Naast dit soort procesmatige ontwikkelingen aan zowel de criminele als aan onze kant zijn er ook technologische ontwikkelingen die we moeten blijven monitoren. Zo neemt de Europese Centrale Bank medio 2021 een beslissing om wel of niet te starten met een project ten aanzien van een digitale euro. Een ontwikkeling die veel gevolgen kan hebben voor ons werk en we dus nauwlettend volgen.

In het licht van al deze ontwikkelingen is het dan ook goed dat Nederland in november 2021 bezocht wordt door het team dat de evaluatie van Nederland in de vierde ronde van evaluaties van de FATF zal uitvoeren. Dit team zal beoordelen of en in welke mate Nederland voldoet aan de aanbevelingen van de FATF, en vooral hoe effectief en risicogericht witwassen en terrorisme financiering wordt aangepakt. De gehele Nederlandse sector die zich inzet voor het tegengaan van witwassen en terrorismefinanciering wordt op deze manier door een onafhankelijke instantie beoordeeld op hoe dit wordt op gepakt, en hoe wordt omgegaan met het dynamische en complexe speelveld. Van wetgeving tot veroordeling. Daarnaast laat de Europese Commissie een onderzoek uitvoeren naar de implementatie en effectieve toepassing van de vierde anti-witwasrichtlijn. En als derde zal een onderzoek van de Algemene Rekenkamer naar de opbrengsten van de meldketen begin 2022 worden afgerond. Dit kostveel capaciteit van alle betrokken instanties. Maar dit is van groot belang. Het gehele nationale speelveld van het tegengaan van witwassen en terrorismefinanciering wordt uitvoerig doorgelicht om te worden beoordeeld op effectiviteit en efficiëntie. Uiteraard is dat spannend, maar de FIU-Nederland kijkt er vol vertrouwen naar uit. Alleen al omdat wij als gehele sector er ongetwijfeld weer van leren en daardoor de volgende stap kunnen zetten.

Tot slot heb ik, als voorzitter van de Egmont Group, het voornemen om in 2021 tot besluitvorming te komen over een nieuwe informatievoorziening voor de FIU's die lid zijn van de Egmont Group. Een informatievoorziening die ons in staat moet stellen sneller en eventueel ook met meerdere FIU's tegelijk informatie te kunnen delen en uit te wisselen. Het is enorm

belangrijk dat onze internationale samenwerking sneller en efficiënter wordt, aangezien misdaad niet bij de grens stopt en zeer adaptief is. Ook zal de Egmont Group zich in 2021 focussen op de risicogerichte aanpak die FIU's in mijn ogen moeten toepassen. Er is vanuit diverse kanten kritiek op het huidige AML/CFT systeem. Hierbij wordt vooral de omvang van in beslag genomen criminele gelden in relatie tot de geschatte omvang van witgewassen als maatstaf genomen. De vraag is of dat een goede graadmeter voor het systeem is, of dat het een weergave is van de keuzes die binnen dit systeem gemaakt worden. Als FIU's mondiaal meer risicogericht gaan werken, kan dat al een enorme verbetering met zich brengen omdat de focus dan komt te liggen op die gebieden waar de risico's, en dus de te behalen winst, het grootst zijn. Bovendien ben ik van mening dat er meer indicatoren zijn om de effectiviteit van het systeem in beeld te brengen. Bijvoorbeeld de mate waarin de poortwachters steeds beter worden in risicobeoordeling en in het doen van aanpassingen in interne processen dankzij circulaire kennisdeling binnen de meldketen.

Met andere woorden, in het jaar waarin de omvangrijke vaccinatieprogramma's ons hopelijk weer een eerste stap terug zullen brengen naar een wereld waarin we weer naar een live concert in een volle muziekzaal mogen, een wereld waarin we weer spontaan een restaurant mogen bezoeken en een wereld waarin we elkaar weer live kunnen ontmoeten zal de FIU-Nederland, samen met al onze partners, weer volop aan de slag gaan met het tegengaan van witwassen, onderliggende delicten en terrorismefinanciering.

Hennie Verbeek-Kusters
Hoofd FIU-Nederland

I

Bijlage

Bijlage I

Kengetallen de FIU-NL 2020

Tabel 4: Aantal ongebruikelijke transacties per sector en groep meldingsplichtige instellingen in de periode 2018-2020

Sector	Meldersoort	2018			2019			2020		
		Aantal	Waarvan MT	Waarvan Objectief02	Aantal	Waarvan MT	Waarvan Objectief02	Aantal	Waarvan MT	Waarvan Objectief02
Overige sectoren	Aanbieders van bewaarportemonnees	0	0	0	0	0	0	243	0	0
Vrije beroepsgroepen	Accountant	1.987	0	108	3.424	0	922	2.466	0	0
Vrije beroepsgroepen	Advocaat	22	0	1	52	0	10	21	0	0
Banken	Bank	68.217	2.183	693	155.337	2.081	7.385	245.148	2.800	5
Vrije beroepsgroepen	Belastingadviseur	298	0	3	284	0	12	383	0	0
Overige sectoren	Beleggingsinstelling/-onderneming	77	0	18	124	0	55	273	0	0
Overige sectoren	Bemiddelaar in levensverzekeringen	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Betaaldienstverlener	Betaaldienstverlener	254.554	231.912	5.924	248.783	223.160	49.584	194.894	183.604	3
Betaaldienstverlener	Betaaldienstverlener - PSP	332.081	4.321	289.122	1.906.487	9.181	1.754.911	227.987	172	0
Overige sectoren	Bijkantoor financiële onderneming	23	23	0	0	0	0	0	0	0
Overige sectoren	Domicilieverlener	25	0	0	39	0	0	26	0	0
Overige sectoren	Elektronischgeldinstelling	7	0	3	29	0	0	583	0	0
Handelaren	Handelaar - Edelstenen	502	0	0	729	0	0	726	0	0
Handelaren	Handelaar - Kunst en antiek	10	0	0	30	0	0	18	0	0
Handelaren	Handelaar - Vaartuigen	60	0	0	58	0	0	52	0	0
Handelaren	Handelaar - Voertuigen	4.386	0	10	5.974	0	81	4.153	0	0
Handelaren	Handelaar - Goederen overig	167	0	0	356	0	10	477	0	0

Sector	Meldersoort	2018			2019			2020		
		Aantal	Waarvan MT	Waarvan Objectief02	Aantal	Waarvan MT	Waarvan Objectief02	Aantal	Waarvan MT	Waarvan Objectief02
Overige sectoren	Instelling voor Collectieve Belegging en Effecten	0	0	0	0	0	0	3	0	0
Vrije beroepsgroepen	Juridisch dienstverlener	13	0	0	0	0	0	2	0	0
Overige sectoren	Niet Bank - Bedrijfsadvisering	0	0	0	0	0	0	2	0	0
Overige sectoren	Niet Bank - Beheer effecten	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Creditcardmaatschappijen	Niet Bank - Creditcards	77.758	0	62.654	127.157	0	108.641	27.656	0	0
Overige sectoren	Niet Bank - Interbankmarkten	0	0	0	1	0	0	29	0	0
Overige sectoren	Niet Bank - Leasing	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Overige sectoren	Niet Bank - Verstrekken leningen	93	0	1	179	0	0	233	0	0
Overige sectoren	Levensverzekeraar	1	0	0	7	0	2	9	0	0
Vrije beroepsgroepen	Makelaar onroerend goed	173	0	4	227	0	6	246	0	0
Overheid	Belastingdienst	6	0	0	2	0	0	9	0	0
Overheid	Douane	7.263	0	0	6.644	0	0	3.781	0	0
Overheid	Meldingsplichtig op grond van Verordening	3	0	0	0	0	0	1	0	0
Overheid	Toezichthouder	3	0	0	25	0	0	76	0	0
Vrije beroepsgroepen	Notaris	800	0	16	1.317	0	32	1.060	0	0
Overige sectoren	Pandhuis	89	0	0	140	0	0	167	0	0
Casino's	Speelcasino	4.110	0	0	4.724	0	0	3.764	0	0
Overige sectoren	Taxateur	4	0	0	4	0	0	3	0	0
Vrije beroepsgroepen	Trustkantoor	258	0	52	278	0	86	146	0	0
Overige sectoren	Verhuurder van safes	0	0	0	0	0	0	52	0	0
Overige sectoren	Wisseldiensten virtuele valuta	0	0	0	0	0	0	7.066	0	0
Overige sectoren	Wisselinstelling	360	0	0	562	0	0	491	0	0
TOTAAL		753.352	238.439	358.609	2.462.973	234.422	1.921.737	722.247	186.576	8

Tabel 5: Aantal instellingen waarvan ten minste één melding is ontvangen per groep in de periode 2018-2020

Aantal melders per meldersoort Niet BES				
Sector	Meldersoort	2018	2019	2020
Overige sectoren	Aanbieders van bewaarportemonnees	0	0	2
Vrije beroepsgroepen	Accountant	281	385	372
Vrije beroepsgroepen	Advocaat	12	14	16
Banken	Bank	54	59	54
Vrije beroepsgroepen	Belastingadviseur	81	81	80
Overige sectoren	Beleggingsinstelling/-onderneming	12	20	20
Overige sectoren	Bemiddelaar in levensverzekeringen	1	0	0
Betaaldienstverlener	Betaaldienstverlener	20	23	18
Betaaldienstverlener	Betaaldienstverlener - PSP	15	21	23
Overige sectoren	Bijkantoor financiële onderneming	1	0	0
Overige sectoren	Domicilieverlener	8	9	6
Overige sectoren	Elektronischgeldinstelling	2	4	6
Handelaren	Handelaar - Edelstenen	33	28	34
Handelaren	Handelaar - Kunst en antiek	2	7	4
Handelaren	Handelaar - Vaartuigen	28	35	26
Handelaren	Handelaar - Voertuigen	533	732	693
Handelaren	Handelaar - Goederen overig	21	50	75
Overige sectoren	Instelling voor Collectieve Belegging en Effecten	0	0	2
Vrije beroepsgroepen	Juridisch dienstverlener	1	0	2

Aantal melders per meldersoort Niet BES				
Sector	Meldersoort	2018	2019	2020
Overige sectoren	Niet Bank - Bedrijfsadvisering	0	0	1
Overige sectoren	Niet Bank - Beheer effecten	1	0	0
Creditcardmaatschappijen	Niet Bank - Creditcards	6	5	5
Overige sectoren	Niet Bank - Interbankmarkten	0	1	1
Overige sectoren	Niet Bank - Leasing	0	0	1
Overige sectoren	Niet Bank - Verstrekken leningen	4	10	13
Overige sectoren	Levensverzekeraar	1	3	3
Vrije beroepsgroepen	Makelaar onroerend goed	80	125	98
Overheid	Belastingdienst	1	1	2
Overheid	Douane	2	2	1
Overheid	Meldplichtig op grond van Verordening	1	0	1
Overheid	Toezichthouder	1	3	4
Vrije beroepsgroepen	Notaris	211	322	295
Overige sectoren	Pandhuis	3	4	5
Casino's	Speelcasino	1	3	1
Overige sectoren	Taxateur	3	2	3
Vrije beroepsgroepen	Trustkantoor	36	37	30
Overige sectoren	Verhuurder van safes	0	0	1
Overige sectoren	Wisseldiensten virtuele valuta	0	0	12
Overige sectoren	Wisselinstelling	2	2	3
Totaal		1458	1988	1914

Tabel 6: Aantal verdachte transacties* per sector en groep meldingsplichtige instellingen in de periode 2018-2020

	2018		2019		2020	
	Aantal	waarvan MT	Aantal	waarvan MT	Aantal	waarvan MT
Meldersoort						
Betaaldienstverlener	37.963	35.576	20.645	19.258	46.882	42.276
Betaaldienstverlener - PSP	1.276	28	1.351	6	9.984	5
Domicilieverlener	5		3		11	
Bank	15.437	185	12.919	60	40.382	526
Handelaar - Edelstenen	272		96		175	
Handelaar - Goederen overig	16		27		104	
Handelaar - Vaartuigen	5		1		4	
Handelaar - Voertuigen	1.475		2.522		574	
Handelaar - Kunst en antiek	0		2		0	
Levensverzekeraar	1		1		2	
Accountant	306		209	3	573	
Advocaat	14		16		6	
Belastingadviseur	21		61		96	
Makelaar onroerend goed	9		15		40	
Notaris	170		177		538	
Trustkantoor	19		30		31	
Speelcasino	519		544		1.616	

	2018		2019		2020	
	Aantal	waarvan MT	Aantal	waarvan MT	Aantal	waarvan MT
Overheid						
- Belastingdienst - Meldrecht	15		6		5	
- Douane - Aangifteplicht	259		387		725	
- Douane - Meldrecht	2		2		0	
- Toezichthouder	0		13		43	
Niet Bank - Creditcards	95		447		1.865	
Beleggingsinstelling/-onderneming	1		6		20	
Niet Bank - Interbankmarkten	0		0		2	
Niet Bank - Verstreken leningen	16		36		89	
Taxateur	0		1		2	
Bijkantoor Fin. Onderneming	5	4	0		0	
Pandhuis	20		10		54	
Niet Bank - Leasing	2		0		0	
Elektronisch geldinstelling	1		1		3	
Verhuurder van safes	0		0		5	
Wisseldiensten virtuele valuta	0		0		3	
Wisselinstelling	26		16		113	
	57.950	35.793	39.544	19.327	103.947	42.807

*Verdachte transacties zijn opgevraagd op doormelddatum, dat wil zeggen de datum dat een ongebruikelijke transactie verdacht wordt verklaard. Verdachte transacties in een bepaald jaar kunnen zodoende niet worden vergeleken met de ongebruikelijke transacties (opgevraagd op registratiedatum) in een bepaald jaar.

Tabel 7: Aantal Dossiers met VT's* in 2020 per doormeldreden

Doormeldreden	Aantal transacties	Aandeel (%)	Aantal Dossiers	Aandeel (%)
VROS	42.367	41%	11.035	58%
Eigen onderzoek	54.884	53%	7.447	39%
LOvJ	6.623	6%	608	3%
Match CJIB	73	0%	24	0%
Totaal	103.947		19.114	

* De FIU-NL heeft daarnaast 65 dossiers de status embargo verdacht gegeven. Transacties uit deze embargo-onderzoeken kon de FIU-NL in verband met noodzakelijk geheimhouding slechts met één partij of een beperkte aantal partijen delen. Deze onderzoeken bevatten 1.725 transacties. Daarnaast kreeg 794 transacties de status niet-verdacht. De FIU-NL bundelde deze transacties in 195 dossiers. De FIU-NL kon hier geen relatie leggen met strafbare feiten.

Tabel 8: Aantal verdacht verklaarde transacties in 2020 per soort transactie

Type transactie	Aantal
money transfer	42.807
contante transactie	13.165
girale transactie	41.997
overig	5.974
Eindtotaal	103.947

Tabel 9: Aantal* en aandeel bedrag verdacht verklaarde (uitgevoerde) transacties in 2020**

Bedragen verdachte transacties	Aantal	Aandeel	Bedrag in €	Aandeel
< €10.000	72.592	72,87%	101.356.671	0,68%
€ 10.000 tot €100.000	21.070	21,15%	688.933.972	4,61%
€ 100.000 tot €1.000.000	4.948	4,97%	1.344.755.283	9,01%
€ 1.000.000 tot €5.000.000	783	0,79%	1.653.309.790	11,07%
€ 5.000.000 tot €10.000.000	96	0,10%	663.287.026	4,44%
>= € 10.000.000	135	0,14%	10.476.960.843	70,18%
Eindtotaal	99.624	100,00 %	14.928.603.585	100,00%

* Voorgenomen transacties (4.323 transacties) zijn buiten beschouwing gelaten

** Door afrondingsverschillen tellen de percentages in de tabel niet exact op tot 100%

Tabel 10: Ongebruikelijke transacties per dienstverlenende instelling in 2020 op Caribisch Nederland.

Meldersoort	Aantallen ongebruikelijke transacties 2020
Bank	701
Belastingadviseur	15
Douane Caribisch Nederland	97
Handelaar - Edelstenen	6
Handelaar - Voertuigen	16
Makelaar onroerend goed	1
Notaris	22
Eindtotaal	858

Tabel 11: Aantal verdachte transacties* en dossiers in 2020 per doormeldreden Op Caribisch Nederland

Doormeldreden	Aantal transacties	Aandeel	Aantal dossiers	Aandeel
eigen onderzoek	99	92,52%	27	87,10%
LOvJ	4	3,74%	2	6,45%
VROS	4	3,74%	2	6,45%
Eindtotaal	107	100,00%	31	100,00%

* Deze verdachte transacties vertegenwoordigen een waarde van zo'n 31 miljoen euro. Onder de doorgemelde transacties bevinden zich acht voorgenomen transacties.

Tabel 12: Aantal aan terrorisme gerelateerde* verdachte transacties

	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal VT's	4.494	3.139	3.338	2.515	4.412

* Aan terrorisme gerelateerd is niet hetzelfde als een transactie of dossier waarbij terrorisme of terrorismefinanciering is geregistreerd als mogelijk delict. Vandaar dat deze aantallen niet rechtevreeks overeenkomen met de aantallen zoals genoemd in tabel 2.

Tabel 13: Aantal aan terrorisme gerelateerde* verdachte transacties in relatie tot de Sanctiewet 1977

	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal VT's	205	199	118	49	93

* Aan terrorisme gerelateerd is niet hetzelfde als een transactie of dossier waarbij terrorisme of terrorismefinanciering is geregistreerd als mogelijk delict. Vandaar dat deze aantallen niet rechtevreeks overeenkomen met de aantallen zoals genoemd in tabel 2.

Tabel 14: Aantal aan terrorisme gerelateerde* dossiers

	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal dossiers	623	520	665	594	530

* Aan terrorisme gerelateerd is niet hetzelfde als een transactie of dossier waarbij terrorisme of terrorismefinanciering is geregistreerd als mogelijk delict. Vandaar dat deze aantallen niet rechtevreeks overeenkomen met de aantallen zoals genoemd in tabel 2.

Tabel 15: Aantal aan terrorisme gerelateerde* dossiers in relatie tot sanctiewet

	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal dossiers	54	57	29	11	8

* Aan terrorisme gerelateerd is niet hetzelfde als een transactie of dossier waarbij terrorisme of terrorismefinanciering is geregistreerd als mogelijk delict. Vandaar dat deze aantallen niet rechtevreeks overeenkomen met de aantallen zoals genoemd in tabel 2.

Tabel 16: Top 5 van het aantal ontvangen informatieverzoeken (Request for Information, RFI's) van FIU's over 2020

Land	Top 5	Verzoeken van buitenlandse FIU
		Aantal RFI's
1 België		76
2 Duitsland		74
3 Italië		58
4 Frankrijk		39
5 Luxemburg		36

Tabel 17: Top 5 van het aantal verzonden informatieverzoeken (RFI's) aan FIU's over 2020

Top 5	Verzoek aan buitenlandse FIU
Land	Aantal RFI
1 Duitsland	66
2 België	63
3 Spanje	47
4 Groot-Brittannië	45
5 Turkije	27

Tabel 18: Ingekomen LOJ-verzoeken in 2020 opgedeeld per opsporingsdienst.

Nationale Politie	Andere opsporingsdiensten
politie eenheid - Zeeland-West-Brabant	107 FIOD
politie eenheid - Midden-Nederland	106 KMAR
politie eenheid - Rotterdam	78 ISZW
politie eenheid - Landelijke Eenheid	75 Arrondissementsparket
politie eenheid - Amsterdam	68 KMAR Schiphol
politie eenheid - Oost Nederland	60 Functioneel Parket
politie eenheid - Oost-Brabant	56 Rijksrecherche
politie eenheid - Den Haag	52 Sociale Recherche
politie eenheid - Noord-Nederland	37 NVWA-OID
politie eenheid - Limburg	38 ILT-IOD
politie eenheid - Noord Holland	34 Landelijk Parket
	Recherche Samenwerkingsteam
	1
Subtotaal Nationale Politie	711
	Subtotaal andere diensten
	502

De organisatie

Taken en doelen

De wettelijke taak van de FIU-Nederland is vastgelegd in artikel 13 van de Wwft. Dit betreft het ontvangen, registreren, bewerken en analyseren van ongebruikelijke transactiegegevens, om te bepalen of deze gegevens van belang kunnen zijn voor het voorkomen en opsporen van witwassen, de onderliggende delicten en terrorismefinanciering, het verdacht verklaren en daarna verstrekken van deze transactiegegevens aan de diverse (bijzondere) opsporingsdiensten en inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Behalve op deze kerntaak richt de FIU-Nederland zich ook, zoals vereist in artikel 13 van de Wwft, op daarvan afgeleide taken, waaronder het geven van voorlichting aan publieke en private partners en het doen van onderzoek naar ontwikkelingen op het gebied van witwassen en financieren van terrorisme. Voor dit takenpakket had de FIU-Nederland in 2020 een budget van 9 miljoen euro en beschikking over een formatie van 76 fte. In 2021 wordt het formatieplan beoordeeld ten aanzien van verdere uitbreiding naar 90 fte. Binnen het takenpakket van de FIU-Nederland zijn de strategische meerjarige doelen voor de periode 2018-2021:

- het realiseren van excellente en toepasbare financial intelligence en het promoten tot een breed gebruik hiervan;
- het versterken en verbreden van (inter-)nationale samenwerkingsverbanden en informatie-uitwisseling;
- en tot slot het vroegtijdig identificeren van trends en fenomenen en deze zowel intern als extern toepassen.

Werkwijze

De FIU-Nederland is op basis van de Wwft aangewezen als de entiteit waar ongebruikelijke transacties gemeld dienen te worden zoals beschreven in artikel 16 van de Wwft. Artikel 1a van de Wwft benoemt de 28 verschillende groepen meldingsplichtige instellingen waarop deze meldingsplicht van toepassing is. De gemelde ongebruikelijke transacties worden vervolgens onderzocht en geanalyseerd om te bepalen of er genoeg grond is om deze verdacht te verklaren. Door het Hoofd FIU-Nederland verdacht verklaarde transacties worden vervolgens ter beschikking gesteld aan de diverse (bijzondere) opsporings-, inlichtingen-, en veiligheidsdiensten. Met deze werkwijze waarborgt de FIU-Nederland haar bufferfunctie.

Positionering

Formeel maakt de FIU-Nederland onderdeel uit van de rechtspersoon Staat der Nederlanden. Beheersmatig is ze ondergebracht bij de Nationale Politie als een zelfstandige, operationeel onafhankelijke entiteit. Door (onder)mandatering beschikt het Hoofd FIU-Nederland over de vereiste bevoegdheden ten aanzien van personeel en middelen, waarmee de zelfstandigheid en operationele onafhankelijkheid van de organisatie zijn gewaarborgd. De beleidslijn loopt rechtstreeks van de minister van Justitie en Veiligheid naar het Hoofd van de FIU-Nederland. De beheersmatige lijn loopt via de korpschef van de Nationale Politie naar het Hoofd FIU-Nederland.

Bijlage III

Gebruikte afkortingen

ADR	Audit Dienst Rijk
AMLC	Anti Money Laundering Centre
BES	De openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Caribisch Nederland)
Betaaldienstverlener PSP	Betaaldienstverlener Payment Service Providers
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
CRAAFT	Collaboration, Research & Analysis Against the Financing of Terrorism
CSM	Ondersteunings- en coördinatiemechanisme van Europese FIU's
DNB	De Nederlandsche Bank
ECOFEL	Egmont Centre of FIU Excellence and Leadership
ERWTF	Egmont Group project Extreme Right Wing Terrorism Financing
ESW	Egmont Secure Web
EU	Europese Unie
FATF	Financial Action Task Force
FCI.Net	Financial Criminal Intelligence net
FEC	Financieel Expertise Centrum
FIC	Financial Intelligence Center
FIR	Financial Intelligence Reports
FIU	Financial Intelligence Unit
FIOD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
FTF	Foreign Terrorist Fighters
iCOV	Infobox Crimineel en Onverklaarbaar Vermogen

ICV	In control verklaring
IEWG	Information Exchange on Money Laundering/Terrorist Financing Working Group
IFIT	International financial intelligence taskforce
ISZW	Inspectie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Kmar	Koninklijke Marechaussee
KPCN	Korps Politie Caribisch Nederland
Ksa	Kansspelautoriteit
LOvJ	Landelijk Officier van Justitie
NBA	Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants
NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
OM	Openbaar Ministerie
OR	Ondernemingsraad
OT	Ongebruikelijke Transactie
PPS	Publiek Private Samenwerking
PSD2	Tweede Europese payment service directive
PSI	Politie Specifieke Inzet
RFI	Request for Information
RIEC	Regionaal Informatie en Expertise Centrum
SCTF	Serious Crime Task Force
TF-Platform	Terrorisme Financiering Platform
TFTF	Terrorisme Financiering Task Force
TMNL	Transactie Monitoring Nederland
TracFin	Franse Financial Intelligence Unit
UBO	Ultimate Beneficial Owner
VN	Verenigde Naties
VROS	Verwijzingsindex Recherche Onderzoeken en Subjecten
VT	Verdachte Transactie
Wwft	Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme
Wwft BES	Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme BES

Colofon

Uitgave: FIU-Nederland
Postbus 10638
2501 HP Den Haag

Website www.fiu-nederland.nl

Redactie: FIU-Nederland

Zoetermeer, juni 2021
Copyright © 2021 FIU-Nederland

Behoudens de door de wet gestelde uitzonderingen, alsmede behoudens voorzover in deze uitgave nadrukkelijk anders is aangegeven, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de FIU-Nederland.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden de auteur(s), redactie en de FIU-Nederland geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.